
Aika jänniä kysymyksiä!

– palautetyökalun kehittäminen erityistä tukea tarvitsevien taideryhmässä

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan koulutus

Visamäki, kevät 2016

Sinikka Järvelä

VISAMÄKI

Ohjaustoiminnan koulutus
Pedagoginen pääaine

Tekijä	Sinikka Järvelä	Vuosi 2016
Työn nimi	Aika jänniä kysymyksiä! Palautetyökalun kehittäminen erityistä tukea tarvitsevien taideryhmässä	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää Kettukin ja Vanajaveden Opiston yhteisille erityistä tukea tarvitsevien aikuisten taideryhmille palautteenkeruutapa. Palautetta haluttiin saada, jotta taideryhmien toimintaa voitaisi kehittää enemmän siinä käyvien toiveiden mukaiseksi ja lisätä heidän osallisuuttaan. Järjestelmällistä palautteenkeruutapaa taideryhmissä ei ole ollut tähän mennessä vielä käytössä.

Aihe ja tarve tulivat opinnäytetyön toimeksiantajalta Kettukilta. Palautetavan tuli sopia erityistä tukea tarvitsevien aikuisten käyttöön ja sen toivottiin olevan helppo sekä nopea toteuttaa käytännössä. Palautteen keräämisestä ja antamisesta haluttiin tulevan luonteva osa ryhmän toimintaa, joka hyödyttäisi kaikkia osapuolia myös jatkossa. Opinnäytetyöni tuotoksena oli keskustelurunko, joka sai alkunsa kehityskeskustelun teoriasta, selkokieliisyydestä ja aikaisemmista kokemuksista juuri tämän taideryhmän kanssa.

Vastauksia tutkimuskysymykseen etsittiin kyseisen taideryhmän jäseniin tutustumalla, heitä haastatteleamalla ja havainnoimalla. Haastattelurungon suunnittelua tehtiin yhdessä Kettukin toiminnanjohtajan ja taideryhmien ohjaajien kanssa. Palautetyökalun kehittämisprosessin aikana pyrittiin huomioimaan erityistä tukea tarvitsevat taideryhmien ihmiset ja heidän erityispiirteensä. Myös palautteenkeruutavan juurruttaminen taideryhmien toimintaan oli tärkeä tavoite.

Kehittämisprosessin tuloksena olivat osallisuuteen ja kehityskeskusteluiden teorioihin perustuvat juttutuokioiden, jotka testattiin taideryhmän osallistujan ja hänen ohjaajansa välisinä. Pohjana oli tekijän kehittämä keskustelurunko. Tuokioiden todettiin toimivan melko hyvin. Havaittiin kuitenkin, että ohjaajat tarvitsevat lisäapua, jotta tuokiosta tulisi säännöllisiä. Palautetyökalun kehittämisprosessi edisti keskustelukulttuuria ja sai taideryhmän osallistajat oivaltamaan voivansa vaikuttaa oman ryhmänsä toimintaan ja sen kehittämiseen.

Avainsanat erityinen tuki, osallisuus, selkokieliisyys, kehityskeskustelu, keskustelurunko

Sivut 32 s.+ liitteet 4 s.

VISAMÄKI

Degree Programme in Crafts and Recreation
Pedagogical Crafts and Recreation

Author

Sinikka Järvelä

Year 2016

Subject of Bachelor's thesis

“Kinda interesting questions!”– Developing a feedback tool in an art group for adults with special needs

ABSTRACT

The purpose of this thesis was to develop a means of gathering feedback from Kettuki and Vanajaveden Opisto (Vanajavesi Adult Education Centre) art groups for adults with special needs. They wanted to get feedback, so that the activities of the art groups could be further developed according to the participants' wishes, at the same time increasing their inclusion in the work. Until now there had been no systematic method of gathering feedback.

The subject and the need for this thesis came from Kettuki. The means of feedback collection needed to be suitable for the use of adults with special needs, and it was hoped that it would be easy and fast to use in practice. The gathering and giving feedback should become a natural part of the group's activity, so that it would be useful to all participants even in the future. This thesis initially produced a framework for conversation, based on the theory of development discussion, plain language, and the author's previous experiences with this particular art group.

The answers to the research questions were sought for by getting to know the members of the art group, interviewing them as well as by observation. A written questionnaire was sent to the art group instructors. The planning was done in cooperation with the director of Kettuki and the art group instructors. During the development process special attention was paid to the participants of the art groups and their special needs and features. Incorporating the feedback collection method into the art groups' activities was also an important goal.

The result of this development process was casual conversation sessions based on the theories of inclusion and development discussions, tested by the art group participants and their instructor. The sessions were found to work rather well. More help to the instructors would however be needed for the sessions to become regular. The development process of the feedback tool promoted a culture of conversation and made the art group participants realize that they can affect the activities and their development.

Keywords special needs, inclusion, plain language, development discussion

Pages 32 p. + appendices 4 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KETTUKI.....	3
3	ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT IHMISET	4
4	OSALLISUUS.....	6
5	KEHITYSKESKUSTELU VAI JUTTUTUOKIO.....	7
5.1	Kehityskeskustelun määritelmä.....	7
5.2	Kehityskeskustelun merkitys taideryhmässä.....	8
6	SELKOKIELISYYS.....	9
6.1	Mitä on selkokieliisyys?.....	10
6.2	Miten valmistautua selkokieliseen vuorovaikutukseen?	10
6.3	Ymmärtäminen on yhteistyötä	11
7	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	12
7.1	Laadullinen tutkimus.....	12
7.2	Havainnointi	13
7.3	Haastattelu	14
7.4	Kirjallinen kysely	15
7.5	Tutkimusaineiston analyysi.....	16
8	PALAUTETYÖKALUN KEHITTÄMISPROSESSIN KUVAUS	17
8.1	Taideryhmät	17
8.2	Taideryhmäläisten lähtökohtia	17
8.3	Toiveet palautteenkeruumenetelmästä	18
8.4	Päätelmiä	18
8.5	Valmisteluja	18
8.6	Pieniä haastatteluja	19
8.7	Kokemuksia.....	20
8.8	Luovaa palautetta	21
8.9	Kehityskeskustelua kehiin.....	21
8.10	Testaus.....	22
9	PALAUTETYÖKALUN ARVIOINTI JA POHDINTA	24
9.1	Havainnot juttutuokioiden kulusta	24
9.2	Juttutuokioiden toimivuus ja kehitettävät asiat	26
9.3	Taideryhmäläisten toiveet ja toiveista todeksi	26
9.4	Ohjaajien ajatuksia	27
9.5	Päätelmiä keskustelurungon toimivuudesta	28

10 POHDINTA..... 29

LÄHTEET 31

Liite 1 Kirje taideryhmän jäsenille
Liite 2 Juttutuokion keskustelurunko
Liite3 Kysymykset taideryhmien ohjaajille

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aloittamisen aikoihin Pertti Kurikan nimipäivät- yhte kisasi Euroviisuissa Suomen edustajana. Edustuslaulun nimi kertoi jo paljon, ”Aina mun pitää!” Laulun kertojaa harmitti, kun elämä oli niin paljon muiden sanelemaa. Asioita piti, tai ei saanut tehdä, vaikka oli aikuinen ihminen. Kappale oli räyhäkästä punkkia, jonka oli sanoittanut Pertti Kurikka. Asia kuohutti vielä enemmän luultavasti siksi, koska kaikki bändin jäsenet ovat erityistä tukea tarvitsevia ihmisiä, joita ei aiemmin oltu kyseisissä kisoissa nähty. Erityisryhmiin kuuluvat ihmiset olivat enemmän esillä muutenkin tuona keväänä televisiossa ja muissa medioissa. Olikin kiinnostavaa paneutua erityistä tukea tarvitsevien ihmisten elämään myös opinnäytetyön kautta.

Tämän opinnäytetyön tekeminen on lähtenyt Kettukin toiminnanjohtajan aloitteesta keväällä 2015. Kettuki on lyhenne sanoista kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki. Kettuki edistää kehitysvammaisten ja muiden erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taiteellista työskentelyä ja taiteen harrastamista monin tavoin. Eräs tapa tukea erityisryhmiin kuuluvien taiteen harrastamista ovat olleet jo useita vuosia Kettukin ja Vanajaveden opiston yhteisesti järjestämät taidekurssit.

Ryhmiä oli keväällä 2015 kaksi ja syyslukukaudella kolme. Kurssilaiset koontuivat kerran viikossa Vanajaveden opiston syys- ja kevätlukukauden mukaisesti, Hämeenlinnan Kumppanuustalossa. Taidekurssilaisilta ei ollut aikaisemmin kerätty järjestelmällisesti palautetta, vaan tieto kulki niissä taiteen tekemisen lomassa keskustellen. Taidekurssien osallistujia haluttiin kuitenkin ottaa enemmän mukaan harrastuksensa kehittämiseen ja lisätä samalla heidän osallisuuttaan ryhmänsä toiminnassa. Siksi opinnäytetyöni tarkoitus oli kehittää Kettukin ja Vop:in taidekurssien erityistä tukea tarvitseville aikuisille sopiva tapa antaa palautetta harrastuksestaan.

Tutkimuskysymys toiminnallisessa opinnäytetyössäni on seuraava: Miten voi tukea osallistujien vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taidetoiminnassa?

Olen ollut Kettukissa opintojen aikana harjoittelussa ja sen jälkeen vapaaehtoisena avustajana, joten toimintaympäristö ja useimmat taideryhmissä käyvät ihmiset olivat tuttuja entuudestaan. Mielikuvani oli, että he eivät olleet kovin tottuneita palautteen antamiseen. Siksi olin epävarma, miten osaisin aihetta käsitellä. Tiesin alitajuisesti, miten helposti erityistä tukea tarvitsevien ihmisten kanssa voi tulla johdatelleeksi keskustelua, vaikka ei haluaisikaan. Miten osaisi kysyä oikein? Miten heiltä voisi saada aitoa palautetta ja mielipiteitä? Pitääkö asioita aina muuttaa? Miten palautetta voisi kerätä niin, että se olisi tarpeeksi helppoa kaikille osapuolille ja voisi juurtua taideryhmien toiminnan osaksi.

Aluksi asiaa lähestyttiin käytännönläheisesti taideryhmien jäseniin tutustumalla keväällä 2015. Tämä tapahtui osallistuvan havainnoinnin ja taideryhmäläisille tehtyjen haastattelujen avulla. Tutkimukseen osallistuminen on ollut taideryhmäläisille vapaaehtoista. Haastattelut vahvistivat käsitystä siitä, että kyseisille taideryhmien jäsenille voisi olla helpointa ja luontevinta antaa palautetta puhumalla. Mutta miten taideryhmissä voisi toteuttaa yksilöllisiä haastatteluja helpolla tavalla? Kesällä päätettiin, että tärkeintä oli taideryhmien jäsenten ja ohjaajien välisen vuoropuhelun kehittäminen. Tässä oli apuna kehityskeskusteluista sovelletut kahdenkeskiset juttutuokiot, joihin suunnittelin keskustelurungon. Opinnäytetyöni tavoitteena on selvittää, millaisia asioita keskusteluissa voisi käsitellä ja miten niitä olisi hyvä käydä. Juttutuokioiden suunnittelua tehtiin yhteistyössä Kettukin toiminnanjohtajan ja taidekurssien ohjaajien kanssa. Lisätietoa tuokioiden suunnittelulle löytyi kehityskeskustelun ja selkokielisen vuorovaikutuksen teoriasta.

Kehittämäni keskustelumallia kokeiltiin taidekurssien syyslukukauden 2016 aloituskerralla ja olin niistä muutamia kuuntelemassa ja havainnoimassa. Kävin myös kysymässä syyslukukauden lopussa osallistujilta, oliko ryhmäläisten toiveita kuultu. Tavallisimpia asioita oli tehty, mutta uudempiä ajatuksia ei. Oli helppo ymmärtää, että taideryhmä tarvitsi avustajan, jotta joitakin toivottuja tekniikoita voitaisi tehdä. Tästä syystä olin mukana taideryhmän toiminnassa vapaaehtoisena avustajana kevätkauden 2016. Syksyllä käytyjä juttutuokioita jatkettiin kevyemmällä tavalla keväällä.

Tein taideryhmän ohjaajille vielä kirjallisen kyselyn kevään päätteeksi. Siitä kävi ilmi, että toimintatapaa aiotaan jatkaa sovellettuna myös tulevana lukukautena. Juttutuokioista koettiin olleen hyötyä, koska taideryhmän jäsenet olivat rohkaistuneet myös muina aikoina kertomaan toiveistaan harrastuksensa suhteen. Näiden kahden lukukauden välisen vertailun vuoksi oli helposti nähtävissä, että tarvitaan paljon muutakin, kuin juttutuokioiden järjestäminen. Niitä on pystyttävä tekemään säännöllisesti ja saatuun tietoon on pystyttävä vastaamaan. Siksi taideryhmät voisivat mielestäni hyötyä avustajasta.

Taidekurseilla on parikymmentä osallistujaa ja yhtä monta erilaista viestijää. Tämän opinnäytetyön tuloksena syntynyt keskustelurunko oli aloitus, jonka avulla uudenlainen vuoropuhelu taideryhmäläisten ja niiden ohjaajien välillä voitiin aloittaa. Tärkein viesti, joka juttutuokioiden avulla voitiin antaa taideryhmäläisille, oli mielestäni se, että heitä halutaan kuulla ja sillä on merkitystä. Tämän opinnäytetyön ja palautetyökalun kehittämisen aikana olen huomannut olevani monien ”aika jännien kysymysten” äärellä!

2 KETTUKI

Kettuki on lyhenne sanoista kehitysvammaisten taiteilijoiden tuki. Yhdistyksen tarkoituksena on parantaa kehitysvammaisten ja muiden vastaavaa tukea tarvitsevien mahdollisuuksia harrastaa ja opiskella taiteen tekemistä, sekä tukea heidän taiteellista työskentelyään. (Kettuki ry. n.d.)

Kettuki ry on perustettu vuonna 2002. Yhdistyksen perustamisen eräs tavoite oli perustaa Suomeen valtakunnallinen kehitysvammaisten taidekeskus. Taidekeskuksen suunnittelu aloitettiin Euroopan Unionin sosiaalirahaston eli ESR:n projektina vuonna 2004 ja sen myönsi Kettuki ry:lle Hämeen Liitto. Taidekeskus-projektia tukivat myös Hämeenlinnan kaupunki ja Suomen Kulttuurirahasto. (Kettuki Toimintakertomus 05 n.d.) Kettukikeskus aloitti toimintansa 2006 Hämeenlinnassa Verkatehtaan Arx-talossa. (Kettuki Toimintakertomus 06 n.d.) Nykyään nimeksi on vakiintunut Kettuki. Tällä hetkellä Kettuki sijaitsee Hämeenlinnan Kumppanuustalossa, jossa on toimisto ja varasto taidekokoelmalle, sekä taidetila.

Kettukissa on tärkeää tehdä erityistä tukea tarvitsevien ihmisten taidetta näkyväksi ja kohottaa erityistaiteen arvostusta. Toimintatapoja ovat alusta asti olleet näyttelyiden ja koulutuksen järjestäminen, asiantuntija-avun antaminen, edunvalvojana ja tietopankkina toimiminen. Kettuki myös tuottaa julkaisuja ja opetusmateriaaleja. Kettuki myöntää vuosittain Taideteko-palkinnon sellaiselle henkilölle tai yhteisölle, joka on edistänyt erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taidetta ja kulttuuria. (Kettuki Strategia ja toimintatapa n.d.) Vuoden taiteilija on valittu jo vuodesta 2004 lähtien ja valitun taiteilijan teoksista järjestetään yksityisnäyttely. Vuoden taiteilijana voi olla myös yhteisö. (Kettuki Vuoden taiteilijat n.d.)

Kettuki haluaa parantaa erityistaidetta tekevien mahdollisuuksia päästä harrastamaan, opiskelemaan ja tekemään ammattimaisesti taidetta. Kettuki järjestää Vanajaveden opiston kanssa taidemaalauksen erityiskursseja. Niissä on harrastettu ja tehty taidetta jo vuodesta 2004 lähtien. Kurssien opettajien palkkojen maksajana on Vanajaveden Opisto ja Kettuki kustantaa materiaalit, tilan, sekä hoitaa muut käytännön järjestelyt. Osallistujat maksavat itse kurssimaksut. (Kettuki Toimintakertomus 10 n.d.) Kurseilla kävijöissä on pitkän linjan harrastajia, jotka ovat olleet mukana jo aivan alusta asti. Siksi olen päätenyt käyttämään kurseista tässä opinnäytetyössä myös nimeä taideryhmä. Mielestäni kurssille osallistuminen kuulostaa lyhytkestoisemmalta harrastamiselta, kuin taideryhmässä käyminen. Kurssitusta on ollut myös erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden työ- ja toimintakeskuksissa toimiville ohjaajille, jotka ovat olleet kiinnostuneita erityistaiteen ohjaamisesta. (Kettuki Taidekurssit n.d.)

Kettuki ylläpitää maanlaajuista verkostoa, jonka avulla se antaa asiantuntija-apua, toimii tietopankkina ja tiedotuskanavana. Kettuki järjestää koulutusta, tuottaa julkaisuja ja opetusmateriaaleja kaikille erityistaiteesta kiinnostuneille. Kettuki pyrkii vaikuttamaan päättäjiin ja viranomaistahoihin antamalla lausuntoja, tiedonantoja ja tekemällä erilaisia tempauksia, jotta erityistaide ja sen tekijät voisivat päästä paremmin esille. (Kettuki Strategia

ja toimintatapa n.d.) Vuosittain järjestetään erityistaiteen toimijoiden Verkostoseminaari, joihin voi osallistua kaikki erityistaiteen parissa työskentelevät ja siitä muuten kiinnostuneet henkilöt. Tapahtumassa voi tavata muita alan toimijoita, kuulla luentoja ajankohtaisista aiheista ja hyvistä käytännöistä. Verkostoseminaareissa on yleensä vierailijoita myös muista maista luennoimassa siitä, miten erityistä tukea tarvitsevia taiteilijoita tuetaan muualla. (Kettuki Verkostoseminaarit n.d.) Kettuki on European outsider art association eli EOA:n jäsen. Kansainväliset ja kotimaiset verkostot ovatkin olleet läpi vuosien hyvin tärkeässä asemassa Kettukin toiminnassa. Kansainvälisissä näyttelyissä on ollut usein Kettukin taiteilijoiden teoksia. (Kettuki Kansainvälinen yhteistyö n.d.)

3 ERITYISTÄ TUKEA TARVITSEVAT IHMISET

Tässä luvussa pohdin erityisyyttä ja erilaisuutta. Erityistä tukea tarvitseva henkilö voi tarkoittaa hyvin monenlaisia ihmisiä. Kerron tässä luvussa mitä käsite tarkoittaa ja millaista tukea juuri nämä kyseessä olevat taideryhmäläiset tarvitsevat, jotta taiteen harrastaminen heillä olisi mielekästä. Olen saanut tutustua erityistä tukea tarvitseviin ihmisiin, jotka harrastavat ja tekevät taidetta omassa taideryhmässään. Taideryhmän osallistujat ovat aikuisia, jotka ajattelevat ja toimivat kukin omalla persoonallisella tavallaan. En käsittele erilaisia diagnooseja, koska en näe taideryhmäläisiä niiden kautta. Eroja tavalliseen ryhmään verrattuna on, mutta hyvin paljon samantapaisia asioita.

Se, miten erityisryhmiin kuuluvia on aikakausien kuluessa nimitetty, kertoo paljon aikansa ilmapiiristä. On onneksi menty paljon eteenpäin siitä, kun ainoat nimet liittyivät tylsyyteen ja vajauteen. Ne olivat holhoavia ja niistä näkyi, ettei erilaisuus ollut lainkaan hyvä asia. Monet asiat vaikuttavat ihmisen selviytymiseen yhteiskunnassa, kuten esimerkiksi luku- ja kirjoitustaito. Nykyään lähes kaikki lapset käyvät koulua, mutta ei tarvitse mennä kovinkaan kauas ajassa taaksepäin, kun ajateltiin, ettei se ole tarpeellista kaikille. Pidettiin parempana, että liian erilaiset opetettiin mieluummin työn tekoon, mutta samalla he päätyivät elämään laitoksissa koko ikänsä (Ylikoski 1994, 112 – 116). Jos ei osaa lukea, ei saa tietoa asioista ja maailmasta muulla tavoin, kuin mitä lähiympäristössään kuulee ja näkee. Mielestäni monet erityistä tukea tarvitsevat aikuiset kantavat vielä menneen ajan taakkaa mukanaan, sillä heitä ei ole nähty välttämättä muuten, kuin erilaisuutensa kautta. Vammaiset ihmiset on pidetty ongelmallisena asiana modernissa yhteiskunnassa, ja heitä on haluttu muokata siihen sopiviksi. Vehmas (2005, 76 – 77) sanookin, että halu tehdä vammaisista ihmisistä mahdollisimman normaaleja, on lopulta aiheuttanut lisää eristämistä.

Tässä opinnäytetyössä käytän kohderyhmästä hyvin laajaa nimitystä erityistä tukea tarvitsevat henkilöt. He voivat olla ihmisiä joilla on jonkinlainen kehitysvamma, mutta paljon muitakin. Sosiaalihuoltolain (1:3, 3 §) mukaan erityistä tukea tarvitseva henkilö on sellainen, jolla on erityisiä vaikeuksia itse hakea ja saada hänelle kuuluvia sosiaali- ja terveystalveluja. Syyt voivat liittyä kognitiivisiin tai psyykkisiin vammoihin ja sairauksiin,

päihteiden ongelmakäyttöön, tai useaan syyhyn yhtä aikaa. Myös kielitaidon puute ja traumaattiset kokemukset yhdessä voivat vaikuttaa siihen, että tarvitsee erityistä tukea.

Kehitysvammaisuus tarkoittaa sitä, että ihmisellä on vaikeutta ymmärtämisen ja uusien asioiden oppimisen kanssa. Perinteisesti asiaa on ajateltu toimintakyvyn näkökulmasta, eli millaiset valmiudet vammaisella ihmisellä on selviytyä erilaisissa ympäristöissä. (Verner 2016. Mitä on kehitysvammaisuus?) Vähemmän ajatellaan, että ympäristöt on saatettu suunnitella ja toteuttaa turhan monimutkaisiksi ja hankaliksi kaikkien käyttöä. On myös haluttu saada selville, mistä vammaisuus johtuu, mikä sen nimi on ja miten sitä voi lieventää tai jopa parantaa. Lähestymistapa on ollut jo pitkään sellainen, jossa kehitysvammainen ihminen on tutkimuskohde, ei itsenäinen toimija.

Erityistä tukea tarvitsevat ihmiset tarvitsevat usein apua arkielämässään, joten he ovat helposti hyvin riippuvaisia yhteiskunnan tuesta ja läheisistään. He saattavat tarvita erityistä tukea elämässään, ja sitä saadakseen on henkilöillä oltava jonkinlainen lääketieteellinen selitys tuen tarpeelle. Olen huomannut taideryhmän käyvien helposti tottuvan siihen, että päätökset ovat muiden käsissä. Voi käydä niin, että omien toiveiden esittäminen on vaikeaa, jos sillä ei ole kokenut olevan merkitystä asioiden toteutumisen kannalta.

Tuen tarve ei kuitenkaan vie pois sitä totuutta, että kaikilla on erilaisia kykyjä ja vahvuuksia. Jokaisen tulee saada tukea, jotta nämä mahdollisuudet voisivat löytyä. Viime vuosina sitä, että ihminen tarvitsee erityistä tukea, on alettu ajatella sosiaalisesta näkökulmasta. Siinä muistutetaan, että vamma sijasta ihmisten mahdollisuuksia rajoittavat riippuvuus muista ihmisistä, ennakkoluulot ja syrjintä. (Verner. Kehitysvammaisuus. 2016.)

Kettukin ja Vop:n yhteisen taideryhmän jäsenet ovat erityistä tukea tarvitsevia ihmisiä ja keskenään hyvin erilaisia. Koska heillä kaikilla on omat erityispiirteensä, on niiden huomioimiseen varattava tarpeeksi aikaa. Asiat tapahtuvat sen vuoksi rauhallisesti, vaikka joukossa olisikin hyvin nopeasti työskenteleviä henkilöitä. Tällaisen ryhmän ohjaajan on hyvä itsekkin olla sellainen, joka ei aikatauluta asioita liikaa. Asiat ottavat aikansa ja se on hyväksyttävä.

Uusien asioiden oppiminen ja mieleen painaminen on hyvin yksilöllinen asia. Näissä taideryhmissä voi olla niitä, joille se on vaikeampaa, mutta näin ei ole kaikkien kohdalla. Joitakin ryhmäläisiä asioiden yhä uudelleen jankkaaminen voi jopa ärsyttää. On myös hyvä muistaa, että asioita voidaan ymmärtää hyvin kirjaimellisesti, jolloin tunteet voivat leimahdella. Silloin on vain selvitettävä asia niin perusteellisesti, ettei kenellekään jää harmeja kytemään miелensopukoihin. Epämääräisiä ilmauksia onkin hyvä välttää. Taideryhmän ohjaajan on hyvä olla selkeä toimissaan ja sanoissaan. Silloin ryhmän jäsenillä on turvallinen olo.

Jokaisella meistä on oma persoonallinen puhetyylimme. Erityistä tukea tarvitsevan ihmisen puheesta voi olla joskus vaikea saada selvää, varsinkin jos ei ole kovin tuttu puhujan kanssa ennestään. Ymmärryspulmia ei pitäisi pelätä tai varoa liikaa. Silloin on vain annettava itsensä alttiiksi tilanteelle ja katsottava mihin se johtaa. Ajan kanssa erilaista puhetapaa oppii kuitenkin kuulemaan paremmin. Kaikki taideryhmän jäsenet hoitavat asiansa puhumalla, joten vaihtoehtoisia kommunikaatiotapoja ei tarvittu.

4 OSALLISUUS

Tässä luvussa käsitellään, mitä osallisuus tarkoittaa yleisesti, sekä rajataan mitä sillä erityisesti tässä opinnäytetyössä tarkoitetaan. Asiantuntijana käytän myös Kettukin toiminnanjohtajaa ja hänen ajatuksiaan osallisuudesta.

Osallisuus tarkoittaa ihmisen kiinnittymistä yhteisöön tai mukanaoloon yhteisöllisissä projekteissa. Osallisuus on kuulumista johonkin. (Jelli järjestötietopalvelu n.d.) Osallisuus toteutuu ihmisen ja yhteisön suhteessa ja sitä voi kuvata sosiaalipedagogisen osallisuuskäsityksen mukaan kolmen ulottuvuuden avulla. Ihminen on osallinen yhteisössä, kun hän on osa yhteisöä, eli kuuluu johonkin. Seuraavaksi tarvitaan toimimista osana yhteisöä, eli osallistumista sen toimintaan. Kolmas, mutta ei vähäisin seikka on ihmisen kokemus siitä, että hän on osa yhteisöä ja tuntee kuuluvansa siihen. (Kiilakoski 2007, 15–16, Nivalan & Rynänen 2013, 26 mukaan.)

Myös (Kurki 2002, 63–73) tiivistää osallisuuden samaan tapaan. Osallisuuden kokemiseksi tarvitaan kaikkia kolmea osa-aluetta: kuulumisesta johonkin, osallistumista siihen ja tunnetta kuulumisesta. (Nivala & Rynänen 2013, 13–15). Osallisuus voi toteutua, jos yhteisössä olevalla on mahdollisuus toimia, tulla nähdyksi, kuulluksi ja tunnustetuksi omana ainutlaatuisena itsenään arvokkaana osana yhteisöä. Lisäksi osallisuuteen kuuluu yhdessä toimiminen ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisön toimintaan. Siitä johtuen osallisuus edellyttää yhteisön jäseniltä myös vastuun kantamista ja sitoutumista sen toimintaan, jotta yhteisiä asioita voi parantaa. (Kiilakoski 2007, 13–15, 17, Hanhivaara 2006, 49–54, Nivalan & Rynänen mukaan 2013, 27.)

Kettukin ja Vop:in yhteisten taideryhmien kohdalla osallisuus tarkoittaa hyvin paljon samoja asioita kuin edellä. Osallisuuden perusta on tunne ryhmään kuulumisesta ja siinä toimimisesta. Taideryhmissä on oltava mahdollisuus tehdä omanlaista taidetta. Ryhmissä tarjotaan siihen tietopohjaa, jonka avulla taideryhmän jäsen voi löytää ja valita itselleen sopivan tavan ilmaista itseään. Osallisuuteen liittyy myös vastuuta yhteisten tilojen siisteydestä, välineiden puhdistamisesta ja yhteisistä päätöksistä. Ryhmäläisten toiveita ja mielipiteitä kuullaan, ja niihin pyritään vastaamaan mahdollisuuksien rajoissa. (Lilja, P. henkilökohtainen tiedonanto 25.6.2015.) Pulmana voi olla kuitenkin se, että kaikki taideryhmäläiset eivät kerro kovin hanakasti mielipiteitään. Tässä opinnäytetyössä erityistä tukea tarvitsevien ihmisten osallisuuden kokemusta halutaan tukea vaikutusmahdollisuuksia lisäämällä. On tietenkin jokaisen taideryhmäläisen itse päätettävissä, miten asiaan suhtautuu.

Voikin pohtia, miten henkilön osallisuus toteutuu, jos on haluton sanomaan ryhmän toiminnasta mitään erityistä, vaikka siihen osallistuukin. Vastuun väistelyn sijasta saattaa olla kyse siitä, että ei halua, uskalla, ei tiedä mitä sanoisi tai ei ole tullut miettineeksi, miten ryhmän toimintaan voisi palautteellaan vaikuttaa. Ihminen voi olla tottunut asioiden toimivan samaan tapaan, kuin ennenkin ja on siihen tyytyväinen, koska se on tuttua ja turvallista. Seuraukset voivat pelottaa liikaa, joten voi olla parasta pitää ajatuk-sensa omana tietonaan. Ketään ei voi pakottaa osallisuuteen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä. Sen sijaan osallisuus on mahdollistettava jokaiselle.

5 KEHITYSKESKUSTELU VAI JUTTUTUOKIO

Tässä luvussa kerrotaan, mitä tarkoittaa kehityskeskustelu ja miten asia liittyy opinnäytetyöhöni. Useimmiten kehityskeskusteluja tehdään työelämässä työnantajan ja työntekijän välillä tai koulumaailmassa opettajan ja opiskelijan kesken. Keskusteluiden tarkoituksena on selvittää, miten työntekijällä tai opiskelijalla kulunut vuosi tai muu ajanjakso on mennyt ja siinä on kummallakin osapuolella mahdollisuus antaa palautetta. Opinnäytetyössäni on ollut tarkoitus löytää sopiva keino kerätä palautetta erityistä tukea tarvitsevilta taideryhmäläisiltä ja samalla vahvistaa heidän osallisuuttaan ryhmän toiminnassa. Pelkkä palautteenkeruu ryhmässä pari kertaa vuodessa ei kuitenkaan riitä, sillä se ei välttämättä lisää osallisuutta. Siksi tärkeämmäksi asiaksi muodostui taideryhmäläisen ja ohjaajan vuoropuhelun kehittäminen. Siihen liittyy paljon muutakin, kuin kysymykset ja keskustelun-avaukset. Miten palautteenantamisesta ja oman työn arvioinnista voisi tulla luonteva osa taideryhmän arkea? Olen käyttänyt opinnäytetyössäni pohjana kehityskeskusteluteoriaa, vaikka lopulta käyty keskustelut taideryhmissä eivät täysin sellaisia olleetkaan. Muutimme kehityskeskustelu nimenkin lopulta juttutuokioksi, koska sellaisena se oli helpommin lähestyttävä.

5.1 Kehityskeskustelun määritelmä

Kehityskeskustelu tarkoittaa Valpolan (2000, 7–8) mukaan alaisen ja esimiehen säännöllistä yhteydenpitoa. Siinä selvitetään puolin ja toisin, millaisia odotuksia osapuolilla on toisiaan kohtaan ja miten tavoitteiden toteutumisista arvioidaan. Keskustelun aikana on mahdollisuus vaikuttaa, kysyä ja vastata. Kehityskeskustelu on hyvin tyypillinen menetelmä palautteen jakamiseksi yrityksissä ja erilaisissa organisaatioissa. Toisaalta monesti ajatellaan, että tietoa kulkee muilla tavoin päivittäisissä kohtaamisissa niin paljon, ettei niitä tarvita (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 75.) Onnistuneeseen palaute- ja kehityskeskusteluun kuuluu, että jos jotain sovitaan, niin siihen vielä palataan. Kyseessä voivat olla yksittäisetkin asiat, joiden edistymistä seurataan pitkin vuotta (Kupias, Peltola & Saloranta 2011, 77.)

5.2 Kehityskeskustelun merkitys taideryhmässä

Taideryhmän ohjaaja on erilaisessa suhteessa ryhmäläisiinsä, kuin työpaikan esimies. Harrastepainotteisessa ryhmässä tavataan viikoittain muutamia tunteja kerrallaan ja siellä on toisenlaiset tavoitteet, kuin työpaikalla tai oppilaitoksissa. Roolit on oikeastaan käännetty toisinpäin, koska taideryhmä on maksullinen, joten ryhmän osallistujat ovat keskiössä, kun toimintaa suunnitellaan. Kahdenkeskiset keskustelut taideryhmäläisten ja heidän ohjaajansa kesken voisivat siis tuoda yksilöllisempää sisältöä taideryhmän toimintaan ja lisätä niihin osallistuvien osallisuuden tunnetta. Valpola (2000, 8) sanookin, että kehityskeskusteluiden avulla voidaan tukea niihin osallistuvien tarkoituksellisuuden kokemista.

Eroja tavallisiin kehityskeskusteluihin löytyy, mutta myös yhtäläisyyksiä. Niitä voisi olla esimerkiksi keskusteluiden säännöllisyys; niitä voisi järjestää vuosittain tai puolivuositain. Edellisiin keskusteluihin voidaan palata ja pohtia, mitä silloin on puhuttu ja onko mahdollisesti joku asia muuttunut. Keskustelulle olisi hyvä kehittää alustava runko, jonka avulla se käydään. Näin toimitaan usein työpaikoilla tehtävien keskusteluiden kohdalla. Valpolan (2000, 15) mukaan keskustelut jaetaan usein kahteen eri osaan, joista ensin perehdytään osallistujan tavoitteisiin ja sen jälkeen pohditaan, miten niihin voisi päästä. Tällaiset aiheet voisivat toimia myös tulevan keskustelurungon pohjana, koska aiheet sopivat hyvin taideryhmän maailmaan.

Miksi kehityskeskusteluja halutaan tehdä? Voiko siitä tulla liian raskas prosessi kaikille osapuolille? Tietenkin halutaan antaa ryhmäläisille mahdollisuus vaikuttaa. Halutaan tietoa siitä, millaista taideryhmässä oleminen on ja mitä siinä haluaisi tehdä. Tietoa saamalla palvelua voidaan parantaa ja pitää hyviä asioita ennallaan. Tärkeintä mielestäni on se, että samalla taideryhmäiselle tulee kokemus siitä, että häntä kuullaan ja sillä on merkitystä. Kahdenkeskiset juttutuokioiden tutun ohjaajan kanssa antavat taideryhmäläiselle turvallisen hetken kertoa ajatuksistaan, vaikka olisi isommassa joukossa arempi keskustelija. Keskusteleva ilmapiiri tekee parhaimmillaan taideryhmän toiminnasta osallistujien näköistä, ja voi herättää ajattelemaan omia vaikutusmahdollisuuksiaan.

Mielipiteiden muodostaminen voi vaatia aikaa ja mahdollisuutta vertailla erilaisia asioita keskenään. Joskus ei välttämättä tule ajatelleeksi, miksi jotain tekee ja mistä pitää. Keskustelun aikana tehdyt muistiinpanot ovat myös hyvä muistin tuki, joiden avulla aiemmin käytyihin teemoihin on helppoa palata seuraavalla kerralla. Muistiin merkittyinä ja sanallistettuina tavoitteet ja toiveet ovat todellisempia. Niihin on kummankin osapuolen helpompi sitoutua, kuin nopeasti livautettuihin sanoihin.

Taideryhmän osallistujista suurin osa on minulle tuttuja muutaman vuoden takaa, jolloin olin työharjoittelussa Kettukissa. Arvasin sen perusteella, että joitakin vaikeuksia voi tulla esiin, kun mielipiteitä kysytään. Joillakin taideryhmäläisillä on kyllä hyvin vankkumattomia mielipiteitä, joita he tuovat helposti esille. On kuitenkin niitä, jotka ovat hiljaisempia ja arempia ilmaistamaan itseään muutenkaan. Heidän kanssaan on vaikeampi saada keskustelua aikaiseksi, muuten kuin kyselemällä. Hiljaisemmat voivat vaikuttaa

siltä, kuin heillä ei olisi mielipiteitä ollenkaan tai ainakaan suurta tarvetta kertoa niistä. Niissä tapauksissa muu ryhmä voi vaikuttaa puhehalukkuuteen. Joidenkin ryhmäläisten puheesta voi olla vaikea saada selvää ja heidän kanssa puhuessa on oltava korvaa heidän kielelleen.

Kaikille taideryhmäläisille ei siis ole helppoa kertoa ryhmässä ajatuksistaan avoimesti. He ovat persoonaltaan myöntyvämpiä, jolloin he jäävät helposti vahvemmin mielipiteitään ilmaisevien jalkoihin. On helpompi olla samaa mieltä kuin äänekkäimmät tai jättäytyä keskustelussa sivusta seuraajaksi. Siksi kahdenkeskinen keskustelu ryhmäläisen ja ohjaajan kesken voisi antaa hyvän tilaisuuden kaikille taideryhmän jäsenille kertoa ajatuksiaan. Hetki saattaa olla hyvin tärkeä, koska silloin kaikilla on mahdollisuus tulla tasavertaisesti kuulluksi. Toisaalta keskustelutilanne voi olla joillekin osallistujille ahdistava, jos mielipidevaikuttajan tukea ei ole saatavilla ja omat mielipiteet asioista eivät ole kovin selvät. Monilla näissä taideryhmissä käyvillä voi olla tarve vastata oikein, siis niin kuten he olettavat ohjaajan ajattelevan asioista. Keskustelun avausten olisikin oltava sellaisia, jotka eivät ole johdattelevia.

Keskustelujen vetäjää voivat erilaiset keskustelijat jännittää. Taideryhmissä on kaksikymmentä osallistujaa, joten keskusteluihin menee jonkin verran aikaa. Voisi ajatella, että ensimmäinen kerta on työläin. Silloin nähdään, miten paljon aikaa suunnilleen juttutuokioon voi mennä. Myöhemmin tilanne on jo tutumpi kaikille ja kaikki saattaa mennä jouhevammin. Ensimmäisen kerran jälkeen selviää ovatko kysymykset ja keskustelunaiheet olleet sopivia ja niitä voidaan muokata paremmin toimiviksi.

Valpolan (2000, 118) mukaan kehityskeskustelun aiheeksi voidaan valita pelkästään yhteisen toiminnankin kehittäminen. Tällöin keskusteluun kutsutulta kysytään mielipidettä sitä, miten hän parantaisi toimintaa työpaikalla. Näissä juttutuokioissa on kuitenkin tarkoitus mieltä yhdessä enemmän taideryhmäläisten omia tavoitteita, kuin yleisiä parannusehdotuksia. Keskusteluissa voisi olla hyvä aluksi paneutua sellaisiin asioihin, jotka ovat taideryhmäläisille läheisiä ja henkilökohtaisia. Yksi asia usein johtaa toiseen, kun on ensin päästy alkuun, voi olla helpompi jatkaa muihinkin aiheisiin.

6 SELKOKIELISYYS

Tässä luvussa kerrotaan selkokielestä ja selkokielisestä vuorovaikutuksesta. Tutustuessani aiheeseen aloin vähitellen ymmärtää, miten monilla tasoilla ihmisten välinen kanssakäyminen toimii. Opinnäytetyö perustuu keskustelujen käymiseen erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden kanssa, joten aihe on mielestäni tärkeä ja mielenkiintoinen.

Kuvittele olevasi tilanteessa, jossa et ymmärrä puhutusta kielestä aivan kaikkea. Sinulle puhutaan monimutkaisesti polveillen, nopeasti ja puhe vilisee vieraita sanoja. Miten selviytyä sellaisesta tilanteesta? Monet valitsevat hiljaisen nyökyttelyn ja päättelevät mielessään vaikeammat kohdat, joku

rohkeampi voi kysyä tarkennuksia. Olo voi jäädä epämääräiseksi ja huolestuneeksi tällaisen keskustelun jälkeen. Ymmärsinkö oikein mitä äsken tapahtui? Puhe- ja ymmärtämisvaikeudet eivät näy päällepäin. Niiden vuoksi tärkeä vuorovaikutustilanne voi lukkiutua alkuunsa tai se ei kestä pitkään. Keskusteluun tarvitaan vähintään kaksi ihmistä, joilla on aito halu puhua toisilleen. Se on tärkein asia, mitä tarvitaan.

6.1 Mitä on selkokieliisyys?

Selkokielisessä vuorovaikutuksessa on tavoitteena helpottaa keskustelukumppaneiden keskinäistä ymmärrystä. Tämä tapahtuu yleensä niin, että osaavampi puhuja muokkaa puhettaan selkeämmäksi keskustelun aikana. Puheen lisäksi voidaan käyttää eleitä, piirtämistä, viittomia tai valmiita kuvia. Selkokieliisyydestä hyötyvät kehitysvammaisten lisäksi monet, kuten muistisairaat, kieltä opettelevat maahanmuuttajat, afaatikot, autismin kirjon ihmiset ja kaikki he joilla on erilaisia kielellisiä vaikeuksia. (Kartio 2009, 8.)

Aluksi selkokielen ohjeet koskivat vain kirjoitettua tekstiä. Kehittämistyö on aloitettu Suomessa 1970-luvulla. Silloin alettiin ymmärtää, että muokkaamalla tekstejä yleiskielestä selkokielisiksi annettaisiin osalle kehitysvammaisia ihmisiä paremmat osallistumisen ja ymmärtämisen mahdollisuudet yhteiskunnassa. Selkokielen kehittämisen lähtökohtana ovat aina kielenkäyttäjän tarpeet. (Kartio 2009, 9.)

Selkokielen ja -puheen välillä on eräs merkittävä ero. Kirjoittaja voi miettiä sanottavaansa pidempään kuin puhuja. Keskustelu taas syntyy vuorovaikutuksesta, jonka osapuolet vaikuttavat siihen, miten yhteisymmärrys syntyy ja kehittyy. Puhuja hahmottaa usein luontaisesti, milloin on tärkeää puhua toiselle selkeästi. Keskusteluun kuuluu paljon oheisviestintää, äännähdykset, mutinat, ilmeet eleet ja hiljaisuus. Puhuesssa ihminen saakin välitöntä palautetta ja pystyy korjaamaan ilmaisujaan heti. (Kartio 2009, 9 – 11.) Selkokieliisyys ei kuitenkaan auta, jos ilmapiiri on huono tai pelottava. Olosuhteet voivat vaikuttaa keskustelun onnistumiseen paljon, kuten meluisuus tai muut häiriötekijät. (Kartio 2009, 9 – 11.)

Selkokieliisyydestä on hyötyä erityisesti silloin, kun toisena osapuolena on ihminen, jonka on vaikea ymmärtää kaikkea puhuttua. Kaikkia ohjeita on vaikea omaksua omaan puheeseensa, eikä tarvitsekaan. On kuitenkin hyvä tietää, millaiset asiat voivat helpottaa puhetilanteita. Keskusteluissa on myös ääneen sanomattomia sääntöjä, jotka huomataan usein vasta silloin, jos niitä rikotaan. (Leskelä 2009, 25.)

6.2 Miten valmistautua selkokieliseen vuorovaikutukseen?

Tärkeintä Kartion (2009, 12– 23) mukaan on puhujan oma asenne ja etukäteistyö. Monimutkaisista asioista puhuttaessa olisi hyvä selvittää ensin asian pääpiirteet hyvin itselleen. Isompi asiakokokonaisuus olisi järkevää pilkkoa

osiin ja puhua yhdestä asiasta kerrallaan. Keskustelukumppanille on annettava tilaisuus tehdä lisäkysymyksiä, jos hänelle jää asiasta jotain epäselvää. Rauhallinen puhetyyli, jossa ydinsanoja painotetaan ja eri asioiden välillä pidetään pieni tauko voi auttaa ymmärtämisessä. Rauhallisuus ei ole kuitenkaan luonnotonta laahaavuutta. Tauot antavat mahdollisuuden kysymyksille. Joskus voi olla hyvä toistaa tärkeä asia, sillä kuulijalla voi olla muis-tiongelmiä.

Kun ihminen on epävarma, hän usein haluaa miellyttää keskustelukumppaniaan. Hän voi vastata myöntävästi, koska ajattelee toisen sitä odottavan. Kartion, (2009,16) mukaan ikätasolle sopivan kielen käyttäminen on tärkeää. Jos aikuiselle keskustelukumppanille puhuu kuin lapselle, hänen voi olla vaikeaa ottaa aikuisen roolia keskustelussa. Ylenpalttinen kehuminen voi myös korostaa valtasuhdetta, sillä se jolla on valtaa arvioida toisen onnistumista, asettaa itsensä kehuttavan yläpuolelle.

Sama sana tai ilmaus voidaan vastapuolella ymmärtää hyvin monella tavoin, eikä koskaan voi olla täysin varma, miten puheenvuorot toisen mielessä tulkitaan. Kuitenkin voidaan ajatella, että jos keskustelu jatkuu ja sujuu, siinä ymmärretään toista tarpeeksi hyvin. (Kartio 2009, 9.)

6.3 Ymmärtäminen on yhteistyötä

Selkokielen puheviestinnän tärkein periaate on Leskelän (2006, 57) mielestä se, että uskalletaan kysyä, jos jotain ei ymmärretä. Mitä enemmän kommunikaatiovaikeuksia toisella osapuolella on, sitä enemmän tarvitaan tietoista yhteisen vuorovaikutuksen etsimistä. Yhteinen kieli voi löytyä vain yhdessä. Kartio (2009, 43) sanookin: ”vuorovaikutusta voi oppia vain vuorovaikutuksessa. Keskustelussa onnistutaan, jos kummallakin osapuolella on aito halu siihen.”

Vuorovaikutuksessa oleminen, omien ajatusten ja kokemusten välittäminen on yleisinhimillinen tarve. Jos keskusteluyritykset kaatuvat toistuvasti ymmärtämisongelmiin, voi käydä niin, ettei jakseta enää edes yrittää. Tämä voi vaikuttaa heikomman puhujan minäkuvaan vahingollisesti. (Leskelä 2006, 52.)

On kiinnostavaa, miten erilaiset kirjoittamattomat säännöt vaikuttavat kaikkiin keskusteluihin, joita ihmiset keskenään käyvät. Jos niitä ei ”noudateta” voi puhetilanne muuttua niin, että keskustelu tyrehtyy täysin tai muodostuu selittämättömän epämukavaksi. Kaikilla on varmasti kokemuksia puhetilanteista, joissa ei ole oikein saanut sanaa toisen valtoimenaan tulevan puheen väliin. Toinen ääripää on se, että vastapuolen kommentit ovat hyvin lyhyitä tai niitä ei tule lainkaan.

Kummassakin tilanteessa on pulmansa. Puhetulvaa kuuntelee pahimmillaan puolella korvalla ja jotain tärkeää voi jäädä kuulematta. Kuuntelevalle osapuolelle voi jäädä myös sellainen olo, ettei hänen ajatuksillaan ole merkitystä. Vastaamattomuus ja hiljaisuus ovat kuitenkin melkein pelottavampia

kohdata. Ehkä hän ei kuullut? Jos toistat sanomasi, eikä toinen huomioi sitenkään sanomaasi mitenkään, jäät outoon välitilaan. Väliinne kasvaa näkymätön hiljaisuuden seinä, jota ei ole helppo murtaa. Epävarmuus alkaa hetkessä ruokkia erilaisia tulkintoja, loukkaantuiko toinen kysymyksestä, vai onko hän muuten epäkohtelias? Tilanteesta haluaa vain pian pois ja vuorovaikutus loppuu nopeasti. Esitetyt tilanteet ovat toimimattoman vuorovaikutuksen ääripäitä, mutta miksi ne voivat tuntua niin tukalilta?

Asiaan vaikuttava tekijä on se, että toinen osapuoli pyrkii suojelemaan omia ja toisen kasvoja mahdollisimman pitkään, jotta keskustelukumppani välttyisi nolostumiselta. Kartio (2009, 52 – 53) sanookin, että kun yritetään välttää toisen nolaamista puuttumatta esimerkiksi ymmärrysongelmiin, ne voivat pahimmillaan lisääntyä. Voi tulla todella isoja väärinkäsityksiä, kun puhutaan tavallaan yhdessä, mutta eri asiasta. Olen ajatellut, että keskustelemisen voisi nähdä eräänlaisena korttipelinä, jossa on omat vuoronsa ja sääntönsä.

Leskelän (2009, 25) mukaan ihminen harjoittelee vuorottelua ja näitä keskustelujen pelisääntöjä jo ollessaan vauva, tarkkaillen lähimpien ihmisten toimintaa. Ennen kuin yhtäkään sanaa on opittu, lapsi on voinut nähdä erilaisia eleitä ja kuulla erilaisia äänensävyjä, sekä puheenrytmisiä. Hetket, jolloin ei sanota mitään ovat yhtä tärkeitä. Siksi sujuvan keskustelun tunnusmerkkejä on se, että osanottajien puheenvuorot vaihtuvat usein ja kumpikin osapuoli on suunnilleen yhtä paljon äänessä (Leskelä, 2009. 42).

7 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

Opinnäytetyöni on toiminnallinen ja siinä on tutkimuksellinen ote. Vilkan ja Airaksisen (2003, 9–10) mukaan toiminnallisen opinnäytetyön tulisi olla käytännönläheinen, työelämälähtöinen, se tulisi toteuttaa tutkimuksellisella asenteella, sekä osoittaa tekijänsä riittävät tiedot ja taidot alasta, jota se käsittelee. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena voi olla tekijänsä alan toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai sen kehittäminen. Opinnäytetyössä yhdistyvät tällöin käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin.

Etsin opinnäytetyössäni vastauksia kysymykseen: Miten voi tukea osallistujien vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taidetoiminnassa?

7.1 Laadullinen tutkimus

Tutkimukselliselta osuudeltaan opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita todellisen elämän kuvaamisesta. Tutkimuksen kohdetta pyritään lähestymään mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tutkijan toimintaa ohjaavat kuitenkin hänen arvonsa ja kaikki mitä hän tietää asiasta jo valmiiksi. Tulokset laadullisessa tutkimuksessa ovatkin ehdollisia selityksiä tutkittavasta aiheesta, jotka rajoittuvat tiettyyn aikaan tai paikkaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2004. 152.)

Tutkimusmenetelminä käytin havainnointia, haastattelua ja kirjallista kyselyä, joista myöhemmin tässä luvussa lisää. Opinnäytetyön tarkoituksena oli löytää keinoja siihen, miten erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden taide-ryhmässä voisi kerätä palautetta. Seuraavassa kerron pääpiirteittäin, miten keräsin aineistoa ja miten opinnäytetyö eteni.

Tutustuin taideryhmän jäseniin aluksi havainnoimalla ja haastatteleamalla heitä pienimuotoisesti keväällä 2015. Kesällä suunnittelimme Kettukin toiminnanjohtajan ja taideryhmien ohjaajien kanssa yhdessä, millä tavalla palautteenkeruuta taideryhmissä lähdetäisiin toteuttamaan. Lopulta ryhmän osallisuuden kehittäminen tuli yhä tärkeämmäksi tavoitteeksi. Päätimme kokeilla ohjaajien ja taideryhmäläisten kahdenkeskisiä keskusteluja, joihin suunnittelin kysymysrunгон ohjaajan avuksi. Lähtökohtana suunnittelussa oli kehityskeskustelujen teoria ja ryhmien ohjaajien toiveet. Tutustuin myös selkokieleiseen vuorovaikutukseen. Keskustelut nimettiin tässä vaiheessa juttutuokioksi.

Juttutuokiot pidettiin syksyllä ja havainnoin niistä muutamia. Kyselin tuolloin myös tuokioista tulevien taideryhmäläisten tuoreita ajatuksia. Seuraavalla tapaamiskerralla tarkistelin vielä, millaisia asioita edellisestä kerrasta heille oli jäänyt mieleen. Jälkiseurantaa aiheesta oli vielä taideryhmien viimeisillä kerroilla samana syksynä. Silloin kävin kysymässä kaikilta taide-ryhmän jäseniltä, miten hyvin heidän toiveitaan oli kuultu syksyn aikana. Huomasin, että esille tulleista toiveista löytyi sellaisia, joita voi olla hankala toteuttaa vain yhden ohjaajan voimin. Tämän huomion vuoksi lähdin ryhmien matkaan vielä kevään 2016 ajaksi, ohjaajien apukäsiksi. Juttutuokioita käytiin myös keväällä kevyemmällä tavalla taideryhmissä. Tein taideryhmien ohjaajille kirjallisen kyselyn vielä kevätkauden jälkeen.

7.2 Havainnointi

Käytin opinnäytetyössäni tutkimusmenetelmänä havainnointia eri tavoin. Havainnoimalla on mahdollisuus saada välitöntä ja suoraa tietoa kohteena olevan yksilön tai ryhmän toiminnasta ja käyttäytymisestä. Havainnoinnista on hyötyä tutkittaessa nopeasti muuttuvia ja vaikeasti ennakoitavia tilanteita. Tiedonkeruu havainnoinnin avulla toimii hyvin myös silloin, jos kohderyhmällä on kielellisiä vaikeuksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007. 202).

Havainnointi ei ole kuitenkaan täysin ongelmatonta. Havainnoijan paikalla oleminen voi häiritä ja pahimmillaan muuttaa ryhmän toimintaa. Tätä asiaa voidaan helpottaa siten, että havainnoija käy tutustumassa ryhmään muutamia kertoja ennen varsinaista tiedonkeruuta. Havaittujen asioiden kirjaaminen ei välttämättä aina onnistu heti, joten tutkijan on luotettava muistiinsa ja tehtävä muistiinpanot tilanteen jälkeen. Tutkija saattaa myös sitoutua liikaa ryhmän ihmisiin ja tilanteisiin, jolloin tutkimuksen objektiivisuus kärsii. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007. 208 -209) Havainnoijalla voi olla erilaisia rooleja. Hän voi tarkkailla ryhmää tai tilannetta täysin ulkopuolisena tai vaihtoehtoisesti toimintaan osallistuen. Eskola ja Suorannan (2000, 99) mukaan havainnointi on useimmiten jotain näiden kahden tyypin väliltä.

Systemaattinen havainnointi tehdään usein tarkasti rajatuissa tilanteissa. Se tarkoittaa sitä, että tutkija on etukäteen miettinyt hyvin tarkasti aihepiirejä ja asioita, joita hänen on tarkoitus kirjata ylös näkemästään ja kuulemastaan. Niitä kutsutaan myös luokitteluskeemoiksi. Havainnot pyritään tekemään ja tallentamaan mahdollisimman tarkasti ja samalla tavoin koko havainnoinnin aikana. Tutkija voi koostaa esimerkiksi avukseen listoja, joissa erilaiset havainnoitavat toiminnot on lueteltu. Havainnoinnin aikana hän merkitsee listaan, esiintyykö joku asia, kuinka monta kertaa jne. Pulmia voi syntyä juuri teemojen ja luokittelun kohdalla, jotta niistä tulisi riittävän erilaiset ja sellaiset, että haluttua tietoa saadaan. Systemaattisen havainnoinnin avulla on mahdollista kerätä määrällistä, sekä laadullista aineistoa. Tutkija on tällöin usein ulkopuolinen ja hiljainen tarkkailija. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007. 208 – 210.)

Osallistuva havainnointi tarkoittaa sitä, että tutkija osallistuu tutkittavien toimintaan heidän ehdoillaan. Tutkija pyrkii pääsemään tutkittavan ryhmän jäseneksi ja hänelle yleensä muodostuu jonkinlainen rooli. Osallistujan ollessa havainnoitsijana on tapana kertoa heti alussa, mikä hänen roolinsa on. Käytännössä tutkija osallistuu tutkittavien elämään, mutta tekee lisäksi heille matkan varrella kysymyksiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2007, 211 – 212.) Havaintoja voidaan siis tehdä jäsennellysti tai vapaasti tilanteen mukaan eläen. Kokeilin kumpaakin tapaa opinnäytetyössäni. Eniten käytin kuitenkin osallistuvaa havainnointia, jolloin olin ryhmässä myös avustajana.

Havainnointi vaatii tekijältään paljon. On osattava tarkkailla asioita, joilla on merkitystä. Kun on mukana ryhmän toiminnassa, voi helposti tempautua sen mukaan niin, ettei muista mitä piti havainnoida. Toisaalta alkuvaiheessa ei voinut tietää, mitkä asiat voivat muodostua vielä tärkeiksi. Havainnoissa yksittäisiä juttutuokioita huomasi, miten tärkeää on olla sopivat listat asioista, joita erityisesti huomioi.

7.3 Haastattelu

Haastattelemineen on tavallisin tapa selvittää, mitä mieltä toinen ihminen on erilaisista asioista. Haastattelu eroaa tavallisesta keskustelusta niin, että se on tutkijan tai haastattelijan johdattama ja alullepanema. (Hirsjärvi ym. 2007, 200.) Haastattelu on laadullisen tutkimuksen päämenetelmiä, koska sen avulla aineistoa voidaan kerätä joustavasti ja toimia tilanteen vaatimalla tavalla. Haastattelussa ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa.

Haastattelun valitaan menetelmäksi usein siksi, että tutkittavalle halutaan antaa mahdollisuus tuoda esille itseään koskevia asioita mahdollisimman vapaasti. Haastattelussa vastaaja nähdään eleineen ja ilmeineen. Tietoa voidaan saada laajemmin ja erilaisista asioista, mitä tutkija osaa odottaa. Haastattelun aikana vastauksia voi selvittää ja syventää, toisin kuin esimerkiksi lomakekyselyssä. (Hirsjärvi ym. 2007, 199 – 201.)

Haastattelun luotettavuutta voi häiritä se, että kasvokkain ei kehdata antaa täysin rehellisiä vastauksia, vaan niitä kaunistellaan. Lisäksi tilanne voi jännittää haastateltavaa. Haastattelumateriaali on siis hyvin tilannesidonnaista, joten tämä olisi otettava huomioon tulosten tulkinnassa. Vaarana voi olla tulosten liiallinen yleistäminen. (Hirsjärvi ym. 2007, 202.)

Tutkimushaastattelut voivat olla hyvin tarkasti suunniteltuja ja toteutettuja. Tällöin kyseessä on strukturoitu haastattelu, eli lomakehaastattelu. Kysymysten järjestys ja muoto on tarkoin määritelty. Ne esitetään juuri siten, kuin lomakkeessa lukee. Teemahaastattelussa ollaan taas mietitty tärkeät teemat, joista halutaan tietoa, mutta kysymysten muodot ja järjestys ovat vapaammat. Avoimessa haastattelussa selvitetään haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä ja käsityksiä tavallisen keskustelun lomasta sen mukaan, kuin niitä oikeasti tulee esille. (Hirsjärvi ym. 2007, 203 – 205.)

Taideryhmäläisten haastattelut olivat muodoltaan lähinnä teemahaastatteluja. Kysyin samoja aiheita kaikilta, mutta kysymysten muoto ja järjestys vaihtelivat. Haastatteluja ei äänitetty ja ne olivat tarkoituksella epämuodollisia. Alussa käytyjen haastattelujen avulla näin käytännössä, millaisia tilanteita voi erityistä tukea tarvitsevien ihmisten kanssa tulla vastaan. Samalla se auttoi taideryhmän jäseniin tutustumisessa.

7.4 Kirjallinen kysely

Käytin tutkimusaineiston keräämiseen myös kirjallista kyselyä, johon kummatkin taideryhmän ohjaajat vastasivat. Toinen heistä vastasi sähköpostin välityksellä ja toinen kirjoitti vastaukset suoraan tietokoneelleni, jonka ruudulla kysymykset olivat tekstinkäsittelyohjelmassa avoimena. Tapa oli nopea ja sain heti valmista tekstiä analysoitavaksi. Tarkentavat kysymykset luonnollisesti jäävät pois tällä tavalla tehdyllä keruumenetelmällä. Kirjoittamalla voi kuitenkin punnita sanomisiaan enemmän, kuin haastattelussa. Vastausajan voi myös valita itse. Nämä asiat vaikuttivat siihen, että kysyin taideryhmien ohjaajilta palautetta kyselyn avulla.

Kyselyn avulla kerätään aineistoa tutkimuksiin usein siitä syystä, että tietoa saataisi mahdollisimman laajalta yleisöltä kerralla. Kyselyyn voi liittyä toki joitakin heikkouksia juuri tästä syystä. Lähettämällä suurelle joukolle tuntemattomia ihmisiä kyselylomakkeen, ei voi olla varma millä mielellä he siihen ovat vastanneet ja onko kysymykset ymmärretty oikealla tavalla. Vastaajien perehtyneisyyttä kysyttäviin asioihin on myös mahdoton tietää ennalta. Hankalin asia laajoissa kyselyissä on sopivien kysymysten laadinta ja se, miten hyvin kyselyyn saadaan vastauksia. (Hirsjärvi ym. 2007, 184.) Omalla kohdalla useimpia vaikeuksia ei ollut. Kummatkin vastaajat tiesivät aiheesta paljon, eli he olivat siihen perehtyneitä ja halusivat auttaa tutkimuksen etenemisessä. Sopivien kysymysten laatiminen ei tosin ole helppoa niin kyselyssä, kuin haastattelussakaan.

Koska käytin kyselyssä avoimia kysymyksiä, kerron vain niiden laadinnan peruseräpäätteistä. Avoin kysymys tarkoittaa sitä, että lomakkeessa esite-

tään kysymys ja sen jälkeen on varattu tila vastaamiselle. Tätä kysymystyyppiä käytetään, kun vastaajalle halutaan todella antaa mahdollisuus sanoa mitä hän haluaa. Avoimessa kysymyksessä ei ole vaihtoehtoja, joiden väliltä pitäisi osata päättää oma mielipide, joten se ei rajoita tai ohjaa vastaajaa. (Hirsjärvi, ym. 187 – 190.)

Kysymyksiä laadittaessa olisi oltava mahdollisimman selkeä ja vältettävä monimerkityksellisiä sanoja, kuten: usein, tavallisesti, useimmat ja yleensä. Kysymykset olisi hyvä olla rajattu niin, ettei niihin sisälly liikaa tulkinnan mahdollisuuksia. Lyhyet kysymykset ovat helpompia vastata, kuin kovin pitkät ja olisi hyvä kysyä aina vain yhtä asiaa kerrallaan. Kysymyksiä pitäisi olla maltillinen määrä ja kysely olisi hyvä aloittaa yleisistä ja helpommista aiheista. Olisi tärkeää käyttää sanoja, jotka kaikki vastaajat varmasti ymmärtävät. (Hirsjärvi, ym. 2004, 191–192.) (Ks. Liite 3) Huomasin, että hyvien kysymysten laadinnassa on samoja asioita, kuin selkokielisyyden periaatteissa. Näitä olivat ainakin ajatuksen selkeys, yhden asian käsittely yhdessä kysymyksessä kerrallaan ja tavallisten sanojen käyttäminen. (Leskelä & Virtanen, 2006. 13–14).

7.5 Tutkimusaineiston analyysi

Keräsin tutkimusaineistoa havainnoimalla ja haastattelemalla taideryhmän jäseniä, sekä tein kirjallisen kyselyn ohjaajille. Kirjoitin havaintoja ylös päiväkirjaan. Tutkimusaineiston analysointi voi olla yksinkertaisimmillaan aineiston huolellista lukemista ja läpikäyntiä. Näin tekemällä on tarkoituksena saada tekstimateriaalista irti jotain olennaista. Tulokset ovatkin analysoinnin avulla tehtyjä kiteytyksiä tutkimusaiheesta. Apuna voi käyttää tekstin sisällön luokittelua ja järjestelyä erilaisten teemojen ja aiheiden alle. Huomioita vertaillaan myös teorian ja oman ajattelun välillä. Analysointi lisää aineistosta saatavaa tietoa ja lopputuloksena pitäisi olla jotain enemmän, kuin vain aineistoa alkuperäisessä muodossaan (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.) Analyysivaihe on tärkeä, sillä silloin selviää minkälaisia vastauksia tutkija saa ongelmiinsa. Voi käydä niinkin, että tässä vaiheessa vasta selviää, miten kysymykset olisi alun perin pitänyt asettaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 209.) Omalla kohdalla tarvittiin aikaa, jotta asiat alkoivat loksahdella paikoilleen. Siihen tarvittiin paljon lukemista, miettimistä, kirjoittamista ja keskusteluja.

8 PALAUTETYÖKALUN KEHITTÄMISPROSESSIN KUVAUS

Opinnäytetyössäni pyrin löytämään sopivan tavan kerätä palautetta erityistä tukea tarvitsevilta aikuisilta, jotka osallistuvat Kettukin ja Vanajaveden Opiston yhteisten taideryhmien toimintaan. Palautteen antaminen voisi lisätä taideryhmäläisten osallisuutta ja kehittää ryhmien toimintaa. Kerron ensin taideryhmistä, miten ne toimivat ja millaisia asioita palautteenkeräämiseen voi liittyä. Seuraavaksi kuvailen kokeiluja ja tapahtumia, joiden perusteella lähdin kehittämään keskustelurunkoa taideryhmäläisten ja ryhmien ohjaajien kahdenkeskisten keskusteluiden tueksi.

8.1 Taideryhmät

Kettukin ja Vanajaveden opiston yhteisiä erityistä tukea tarvitsevien taide-ryhmiä oli keväällä 2015 kaksi ja niissä yhteensä 20 osallistujaa. Molemmat ryhmät kokoontuivat tiistaisin Hämeenlinnan Kumppanuustalossa olevassa taidetilassa. Ryhmillä oli työskentelyaikaa klo 9-11.45 ja 12.30-14.45 Syksyllä 2016 mukaan tuli vielä kolmas ryhmä, joka kokoontui tiistai-iltaisin, 17.30- 19.45. Iltaryhmässä oli tuolloin eri ohjaaja, kuin päiväryhmissä. Taideryhmissä useimmiten maalataan ja piirretään erilaisin välinein. Taideryhmän ohjaaja työskentelee yleensä yksin.

8.2 Taideryhmäläisten lähtökohtia

Taideryhmien osallistujat suhtautuvat hyvin eri tavoin tekemiseensä. Jotkut tekevät taidetta, koska se on heille tärkeä ilmaisukanava, jonka avulla voi käsitellä elämän tärkeitä asioita. Joillekin maalaaminen on terapeutista, eikä sitä voi tehdä muualla, kuin taideryhmässä. On niitäkin, jotka pitävät taideryhmässä käymistä mukavana harrastuksena, jossa voi maalaamisen ja piirtämisen ohessa tavata tuttuja ihmisiä.

Taideryhmäläisten tuen tarve vaihtelee suuresti. Joukossa on hyvin itsenäisesti työskenteleviä, jotka tarvitsevat oikeastaan vain sopivan ympäristön ja välineet, mutta myös niitä jotka eivät ole kovin omatoimisia. He eivät pidä suurta meteliä itsestään, vaan ohjaajan on huomattava avun tarve. Kaikki taideryhmäläiset tarvitsevat kuitenkin jonkinlaista apua, vähintään töidensä nimien kirjoittamisessa. He saattavat tarvita apua myös esimerkiksi työskentelyn aloittamisessa, aiheiden ja välineiden valinnassa sekä ajanhallinnassa.

Kaikki taideryhmien osallistujat olivat puhetaitoisia, toiset puheliaampia, mutta joukossa oli myös hyvin lyhytsanaisia henkilöitä. Arvelin selkokielen puheen käyttämisestä keskusteluissa olevan useimmille hyötyä. Joidenkin puheesta oli toisinaan vaikea saada selvää. Kirjoitus- ja lukutaitoa ei kaikilla ollut. Taideryhmien osallistujissa oli monen ikäisiä kävijöitä, heitä voi sanoa olevan ikääntyneistä nuoriin aikuisiin. Osallistujissa oli jo pitkän linjan konkareita ja vasta aloittaneita. Ydinryhmä on ollut mukana jo yli kymmenen vuotta.

8.3 Toiveet palautteenkeruumenetelmästä

Toive helposta ja kevyestä palautteenkeruumenetelmästä parinkymmenen erityisihmisen kanssa tuntui aluksi vaativalta. Keinon olisi oltava sellainen, että se sopisi riittävän hyvin kaikille taideryhmän jäsenille, eikä veisi ohjaajalta kovin paljon aikaa. Eihän asiasta haluttu luoda yhden kerran ihmettä, vaan luonteva osa taideryhmän toimintaa, jolla olisi jatkuvuutta. Lisäksi oli toive, että palautetta antamalla taideryhmäläisten osallisuus voisi lisääntyä. Tavoitteita oli monia, jotka tavallisessa taideryhmässäkin voisivat olla haastavia toteuttaa. Miten sitten erityistä tukea tarvitsevien aikuisten taideryhmässä tämän kaiken voisi saada aikaan?

8.4 Päätelmiä

Millaisilla tavoilla palautetta sitten yleensä kerätään? Voisiko joku tapa olla sellaisenaan tai vähän mukautettuna toimiva? Tutuimmat menetelmät ovat varmasti kirjalliset kyselylomakkeet erilaisin variaatioin, ryhmä- tai yksilökeskustelut, palautelaatikot. Yksinkertaisimmillaan valitaan erilaisista naaman kuvista sopivin, hymynaamapalautteessa. Kirjallisen palautteen antaminen voisi onnistua joiltakin taideryhmäläisiltä. Perinteisen kyselylomakkeen avulla palautteen kerääminen kuitenkin korostaisi sitä, etteivät kaikki osaa lukea ja kirjoittaa. Lomakkeen täyttämiseen tarvittaisi apua, joten kovin nopea ja helppo tapa se ei olisi. Palautelaatikko vaatisi käyttäjiltään jälleen kirjoitustaitoa, omatoimisuutta ja sopivaa paikkaa taideryhmän työkentelytilassa, jossa on muutakin toimintaa viikon aikana. Hymynaamapalautetta voisi ajatella käytettäväksi vaikkapa jokaisen taideryhmän kokoustumiskerran jälkeen, mutta siitä saatava tieto ei ole kovin syvällistä. Mistä asioista iloiset tai surulliset naamat kertoisivat? Olisi kiinnostavampaa saada tietoa siitä, miksi niin on. Nämä ihmiset pystyisivät kyllä kertomaan enemmän.

Koska kaikki taideryhmässä käyvät pystyvät puhumaan, miksi sitten ei käytettäisi sitä tapaa? Ryhmäkeskusteluja oli käytetty tiedonkeruumenetelmänä esimerkiksi Annukka Mustajärven (2014) opinnäytetyössä, jossa tutkittiin erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden osallisuuden kokemuksia, koskien työ- ja harrastustoimintaa. Aineisto oli koottu keskusteluryhmän aikana, jossa oli muutoinkin totuttu puhumaan erilaisista aiheista. Taideryhmäläisissä oli opinnäytetyön aloittamisen aikaan keväällä 2015 hyvin erilaisia keskustelijoita, muutamia melko arkojakin. Siksi ajattelin, että on parempi jutella jokaisen kanssa erikseen, jotta kaikki saavat tasapuolisemmin huomiota.

8.5 Valmisteluja

Teimme Kettukin toiminnanjohtajan kanssa taideryhmäläisille kirjeen opinnäytetyötäni koskien, viikkoa ennen haastatteluja. (Liite 1) Ennen kirjeiden antamista asiasta puhuttiin taideryhmäläisille ensimmäisen kerran. Kirjeessä kerrottiin, että tekisin taideryhmissä haastatteluja ja havainnoisin sitä opinnäytetyön tekemisen aikana. Kirjeessä oli Kettukin toiminnanjohtajan

viesti opinnäytetyöstä ja myös oma kirjoitus aiheesta. Oma viestini ei ollut kovin selkokielinen, vaikka olisi voinut olla. Ajattelin oman viestini olevan enemmän taideryhmäläisten omaisille tai muille kotijoukoille tarkoitettu. Onneksi Kettukin toiminnanjohtajan kirje oli riittävän selkeä. Kirjeessä oli yhteystietoni, jotta taideryhmäläisen lähipiiri voisi halutessaan ottaa yhteyttä. En kuitenkaan saanut viikon aikana kyselyjä asiasta taideryhmäläisten omaisilta tai muiltakaan tahoilta.

Kerroimme opinnäytetyöstäni taideryhmälle vielä uudemman kerran seuraavalla kokoontumiskerralla. Tämä siksi, että asia oli saattanut viikon aikana unohtua. Esittelyn päätteeksi kysyin heiltä henkilökohtaisesti erikseen, haluavatko he, että haastattelisin heitä ja olisin ryhmän mukana havainnoida sen toimintaa. Vahvistukseksi suostumuksesta keräsin nimikirjoituksia listaan. Listassa oli kaikkien taideryhmän jäsenten nimet selkeästi tikkukirjaimilla kirjoitettuna, ja viesti. Siinä kerrottiin, että kyseessä oli lupa tutkimuksen tekemiseen taideryhmässä, eikä ketään voi tunnistaa myöhemmin tutkimuksen raportista. Oman nimen kohdalle sai kirjoittaa suostumuksen vahvistukseksi nimikirjoituksensa, jos halusi olla mukana tutkimuksessa. Taideryhmäläisistä neljä ei halunnut olla mukana ja yksi ei pystynyt kirjoittamaan nimeään listaan, koska se oli liian jännittävää. Kaikille taideryhmäläisille korostettiin, että asia on vapaaehtoinen. Tein haastatteluja yhteensä 14.

8.6 Pieniä haastatteluja

Päädyin aluksi tekemään taideryhmäläisten kanssa pieniä vapaamuotoisia haastatteluja, joissa kyselin ajatuksia ryhmässä olemisesta ja työskentelystä siinä. Haastattelut olivat oikeastaan alkukartoitus opinnäytetyölleni. Sain samalla tietoa ryhmän toiveista ja siitä, millaisia asioita haastatteluissa voi eri ihmisten kohdalla tapahtua. Kysymyksiä ei ollut monia, koska en halunnut häiritä ryhmäläisten työskentelyä liikaa. En myöskään vaatinut heitä siirtymään muualle taidetilasta, koska se on tuttu ja turvallinen paikka heille.

Kumppanuustalon muissa yleisissä tiloissa on päivällä paljon ihmisiä ja siellä kaikuu. Melussa voisi olla vaikea keskittyä ja vieraiden ihmisten läsnäolo saattaisi häiritä tilannetta. Kettukin toimisto, joka on taidetilan vieressä olisi ollut yksi mahdollinen paikka haastatteluille. Tulin kuitenkin siihen tulokseen, että siirtyminen voisi aiheuttaa joissakin ryhmäläisissä ylimääräistä jännitystä. Saman asian vuoksi en myöskään äänittänyt haastatteluja. Halusin tilanteesta mahdollisimman luontevan ja sellaisen juttutuokion, että siinä on kaikkien osapuolien helppo olla. Ajattelin jo tuolloin, että samalla taideryhmäläiset tulisivat ajatelleeksi millaiset asiat heitä taiteen teossa kiinnostavat. Olin kiinnostunut siitä, miten he suhtautuisivat haastattelutilanteeseen ja millaisia asioita sen aikana saattaisi tapahtua.

8.7 Kokemuksia

Eräänä ennakkoojatuksena oli, että jotkut taideryhmäläiset saattaisivat jännittää haastattelemista niin paljon, että se ei onnistuisi. Näin ei onneksi kuitenkaan tapahtunut. Muutaman pelkona oli kuitenkin aluksi se, olisivatko kysymykseni kovin vaikeita ja osaisivatko he vastata niihin. Näiden henkilöiden huoli hälveni, kun ymmärsin kertoa heille ensin, mitä aioin kysellä. Erään henkilön kanssa kompastuskiveksi tuli se, ettemme tunteneet ennalta. Hän ei ollut valmis keskustelemaan täysin vieraan ihmisen kanssa ja oli sitä mieltä, että hän on tehnyt vastaavia asioita aikaisemmin jo ihan tarpeeksi.

Vaikein tilanne oli kuitenkin se, etten itse uskaltanut kyselemään eräältä taideryhmäläiseltä, koska en saanut kovin hyvin selvää hänen puheestaan. Oli karvasta huomata omallakin kohdalla se, että pelko ymmärtämisvaikeuksista aiheuttaa helposti vaikenemista. Hänen kanssaan olisi ollut hyvä harjoitella jonkin verran jutustelua, että olisi oppinut kuulemaan hänen puhettaan. Hänellä oli ikään kuin oma murteensa, jota en ehtinyt oppimaan lyhyessä ajassa. Kuuntelemisen harjoitteluun tarvitaan kuitenkin melko paljon aikaa. Tämä henkilö jäi sillä kerralla häpeäkseni haastattelematta. Hän antoi kyllä suoraa palautetta erään maalauskerän jälkeen. ”Oli kiva maalata!”- kommentti tuntui hyvältä ja aidolta palautteelta. Olin tuolla kerralla ollut enemmän hänen seurassaan ja keskusteluyhteys välillämme oli selvästi avoinna. Oman vireystilan pitää olla hyvä, että keskustelut sujuvat mukavasti sellaisten kanssa, joiden puheessa on omanlainen erityinen tyyli.

Vaikka joidenkin taideryhmäläisten kanssa tulikin ymmärrysongelmia, valtaosan kanssa niitä ei ollut. Omista mieltymyksistä oli varsin helppo kertoa, eikä siinä ollut mitään ihmeellistä. Vastaukset olivat usein kyllä melko lyhyitä, mutta kysymällä jatkokysymyksiä, kuten mitä ja miksi, tarinaa sai jatkettua helposti. Eräs taideryhmäläisistä oli hämmästynyt kysymysteni vähyydestä: ”Siinäkö ne nyt olikin?” hän puuskahti juttelumme jälkeen. Haastattelukokeilu ei siis näännyttänyt eikä pelottanut taideryhmäläisiä, vaan aiheutti positiivista kiinnostusta. Sain tietoa siitä, millaisista asioista he pitävät taideryhmässä, tekevätkö taidetta muualla jne. Tämä vahvisti olettamustani siitä, että samantapainen lähestymistyyli palautteenkeruuseen voisi toimia jatkossakin. Taideryhmäläisillä oli sanottavaa, kunhan sille annettaisi sopiva hetki tulla esille. Tilanteen pitäisi olla luonteva ja miellyttävä ja keskustelun herättämiseksi todennäköisesti kaivattaisi jonkinlaisia aloituksia. Kovin oma-aloitteista jutustelua ei välttämättä ollut.

Miten saisin yhdistettyä haastattelun kaltaiseen palautteen keräämiseen toiveet helppoudesta ja siitä, että se ei veisi kovin paljon ohjaajan aikaa? Kahdenkeskiset juttelut ohjaajan ja kunkin taideryhmäläisen kesken eivät olleet nopea ratkaisu. Pystyisikö ohjaaja keskittymään kunnolla yhteisiin keskusteluihin, jos muu ryhmä on keskenään toisessa tilassa sillä aikaa. Apua voidaan tulla kysymään ja yhteinen rauhallinen hetki häiriintyy helposti. Olin oikeastaan hylännyt koko ajatuksen kahdenkeskisistä keskusteluista mahdollisena, enkä tiennyt miten palautetta olisi parasta kerätä.

8.8 Luovaa palautetta

Kokeilin vielä taideryhmän viimeisellä kokoontumiskerralla keväisten palautekorttien tekemistä ohjaajille, koska korttienteko on ennestään tuttua tekemistä taideryhmäläisille. Pyysin heitä tekemään ohjaajalleen kortin, johon voisi kirjoittaa terveisiä ja ajatuksia kuluneesta keväästä. Lupasin avustaa tekstien kirjoittamisessa tarvittaessa. Ohjeistin myös, että korttiin voisi piirtää sen välineen, jota mieluiten käyttää taideryhmässä. Korttien teko oli mieluista, kuten olin arvellut. Enimmäkseen kortteihin tuli hyvän kesän toivotuksia, mutta muutakin. Tekstin sisältö riippui hyvin paljon siitä, miten olin ryhmäläisiä ohjeistanut. Lempivälineensä korttiin piirsi hyvin moni. Tätä tapaa pitäisi vielä kehittää paljon lisää, jotta sen avulla saisi todellista palautetta. Kokeilun kanssa tuli kiire ja sen toteuttamista olisi pitänyt miettiä enemmän. Toisaalta kortin tekeminen muistutti taideryhmän jäämisestä kesätaulle. Samalla se antoi kanavan ilmaista asiasta herännyttä haikeutta.

8.9 Kehityskeskustelua kehiin

Taideryhmien kokoontumiset loppuivat, ja opinnäytetyön johtolanka oli vielä hieman hukassa. Kokosimme sen avuksi pienen aivoriihen, jossa oli itseni lisäksi Kettukin toiminnanjohtaja, Kettukin työharjoittelija ja eräs Kettukin yhteistyökumppani. Kaikille aivoriihen pohtijoille työskentely erityistä tukea tarvitsevien kanssa oli tuttua ennestään erilaisista näkökulmista. Tämän keskustelun tuloksena päädyimme takaisin alkujuurille, eli kahdenkeskisiin keskusteluihin. Vaikka ne veisivät aikaa, niiden avulla olisi helppoin selvittää ryhmäläisten ajatuksia yksilöllisesti. Tällöin esille tuli ensimmäistä kertaa sana kehityskeskustelu. Päätimme, että tulisin tekemään opinnäytetyönäni kehityskeskusteluun keskustelurungon, ryhmien ohjaajien toivomista aihepiireistä. Tulevana syksynä taideryhmiä olisi kolme, jotta niiden kokoa saataisiin hiukan pienemmiksi. Yhteen ryhmään tulisi myös uusi ohjaaja. Tässä vaiheessa oli ajatuksena, että olisin päävastuussa muutamasta keskustelusta syksyllä, jotta pääsisin kokemaan, miten keskustelurunko toimisi käytännössä. Loppuja keskusteluja voisin tarkkailla sivusta, jolloin ne käytäisiin ryhmän varsinaisen ohjaajan toimesta.

Keskustelurungon suunnittelu tapahtui yhteistyössä ryhmän ohjaajien ja Kettukin toiminnanjohtajan kanssa. Olimme miettineet toiminnanjohtajan kanssa etukäteen, millainen tilaisuus keskustelupäivä voisi olla. Esitteimme ajatuksia ohjaajille, joiden kanssa kehittelimme sitä lisää. Erityisesti halusin tietää, millaisia asioita ohjaajien mielestä olisi hyvä kysellä ja mitä he toivoivat keskustelurungolta. Valittiin teemoja, joiden alla voisi olla erilaisia kysymyksiä. Päätettiin myös, että olisin vain tarkkailijan roolissa muutamissa keskusteluissa. Taideryhmien ohjaajat tekisivät ne kaikki itse, mikä olikin järkevämpää.

Keskustelut pidettiin taideryhmäläisille syksyn 2015 ensimmäisellä kokoontumiskerralla. Samalla saatiin tietoa myös uusista ryhmäläisistä ja tutustuminen saattoi alkaa. Seuraavalla kerralla kävin ryhmässä tiedustelemassa, mitä ryhmässä edellisestä kerrasta ajateltiin. Viimeisenä kertana, jol-

loin olin opinnäytetyön tiimoilta taideryhmässä, päätin tiedustella ryhmäläisiltä, olivatko ensimmäisen kerran suunnitelmista jotain toteutunut. Apuna käytin ohjaajan muistiinpanoja ja kiersin kunkin ryhmäläisen luona tiedustelemassa asiaa. Keskustelimme myös pienissä ryhmissä asioista, jotka nousivat esille. Koska esille tulleissa toiveissa oli sellaisia asioita, joita ei yhden ohjaajan kanssa pystyisi tekemään, menin ryhmän mukaan vapaaehtoiseksi avustajaksi kevään 2016 ajaksi. Taideryhmien loputtua keväällä kyselin ohjaajilta kirjallisesti ajatuksia siitä, millainen kokemus keskusteluista oli jäänyt ja miten ne olivat vaikuttaneet omaan työhön.

8.10 Testaus

Keskustelurunkoa kokeiltiin taideryhmien syyskauden ensimmäisellä kerralla käytännössä. Ryhmäläisille kerrottiin, että kaikilla halukkailla olisi mahdollisuus päästä juttelemaan ryhmän ohjaajan kanssa kahden kesken tulevasta syksystä taideryhmässä. Käytin kehityskeskustelun tilalla sanaa juttutuokio, joka tuntui helpommin lähestyttävältä, eikä niin viralliselta. Sana kehityskeskustelu oli mielestäni hyvin virallinen ja kova, sellainen johon menemistä itsekin jännittäisi. Vähemmän vaativa ja lempeä nimitys saattaisi alentaa kynnystä osallistumiseen. Juttutuokioiden aikana olisin paikalla auttamassa tarvittaessa muita ryhmäläisiä. Kerroin, että tämä tilaisuus liittyy opinnäytetyöhöni ja olin miettinyt asioita, joita juttutuokiassa käsiteltäisiin. Muu ryhmä alkoi piirtää ja maalata aiheesta: ”Minä taiteilijana.” Aihe liittyi Kettukin kilpailuun, jossa kerättiin Kettukin taiteilijoiden ja harrastajien tuntemuksia omasta suhteesta taiteen tekemiseen. Pyysin muutamilta ryhmäläisiltä lupaa tulla kuuntelemaan keskusteluja, jotta näkisin miten ne sujuvat. Silloin muun ryhmän kanssa oli Kettukin toiminnanjohtaja.

Kaikki taideryhmäläiset olivat myöntämielisiä lähtemään keskusteluihin. Tutun ja turvallisen ohjaajan paikalla oleminen saattoi vaikuttaa asiaan. Esitelimme juttutuokiota niin, että kukin voisi vuorollaan käydä juttelemassa ohjaajan kanssa vaikkapa siitä, mitä olisi kiva tehdä taideryhmässä tulevana syksynä. Ajattelin, että tilanne pitäisi olla mahdollisimman miellyttävä ja rento. Esimerkiksi rupattelu kahvikupin ääressä on vähemmän jännittävä, joten järjestimme juttutuokioihin keskustelijoille pientä naposteltavaa ja mehua.

Olimme sopineet jo yhteisessä aivoriihessä muiden ohjaajien kanssa, että mieltäisiin tiettyihin teemoihin liittyviä kysymyksiä. Kuhunkin aihepiiriin voisi olla olemassa useampia samantapaisia aloituksia, joista ohjaaja voisi valita tilanteeseen sopivan. Kysymyksiä voisi esittää haluamassaan järjestyksessä ja toimia muutenkin tilanteen mukaan. Keskustelurunko olisi muistin apuna ja siihen voisi samalla tehdä muistiinpanoja. Ajatuksena oli, että keskustelussa saisi sanoa mistä pitää, mitä toivoo ja mitä tavoittelee.

Keskustelujen rungossa oli aiheina motiivi, tavoitteet, tulevaisuus, tuotestaminen ja lopetus. (Liite 2) Aluksi haluttiin selvittää, millaiset asiat taideryhmässä käymisessä ovat mieluisia. Kysyttiin esimerkiksi, mistä asioista pidät taideryhmässä? Näin voisi saada selville, mitkä asiat saavat taideryhmäläiset tulemaan harrastukseensa ja millaisia asioita on hyvä löytyä

taideryhmän toiminnasta jatkossakin. Sitten tiedusteltiin, millaisia asioita haluaa tehdä taideryhmässä. Mitä haluat tehdä taideryhmässä tänä syksynä? Mitä haluat oppia lisää? Näiden kysymysten ajatuksena oli herättää taideryhmäläinen ajattelemaan omia tavoitteitaan ja keinoja niiden toteuttamiseksi. Kolmantena aihepiirinä oli tulevaisuus. Millaisia haaveita sinulla on? Millaiset asiat kiinnostavat sinua? – kysymyksillä voisi löytyä kiintoisia aihepiirejä, joita käsitellä taiteen avulla. Otsikon tuotteistaminen alla kysyttiin, haluaisiko keskustelija tekemiään teoksia osaksi erilaisia Kettukin tuotteita, kuten kortteja, tekstiilejä, tarjottimia ym. Samassa kohdassa kysyttiin lisäksi taideryhmäläisen kiinnostuksesta osallistua teoksilaan näyttelyihin ja kilpailuihin. Viimeisenä tiedusteltiin, oliko keskustelijalla vielä jotain asioita, mistä hän haluaisi jutella.

Havainnointi oli vähän haastavaakin, koska siitä ei ollut kovin paljoa aikaisempaa kokemusta. Olin tehnyt kyllä listan asioista, joita tarkkailisin, mutta se olisi voinut olla kattavampi. Listassani olin perehtynyt aluksi yleiseen tunnelmaan, sitten siihen oliko puhetta, miten tasapuolisesti ja mitkä kysymykset olivat mahdollisesti vaikeita tai helppoja. Niiden perusteella ajattelin ymmärtäväni kokonaisuutta paremmin. Olisivatko keskustelijat jännittyneitä, koska olivat toisessa paikassa ja tilanne oli hiukan erikoisempi, kuin mitä yleensä taideryhmässä tapahtuu. Mikäli puhetta joistain kysymyksistä syntyisi enemmän, voisi päätellä niiden olevan helpompia vastaajille ja vastaavasti toisinpäin. Ohjaaja ei esittänyt kysymyksiä välttämättä juuri samassa muodossa, joten en aina voinut tietää olisiko ehdottamani muoto ollut parempi. Keskustelu on paljon muutakin, kuin peräkkäin lausuttuja sanoja. Olisin voinut valmistella myös juttutuokioiden vetäjiä paremmin. Nyt se osuus jäi vähäisemmälle huomiolle. Ohjaajat tiesivät kyllä kysymykset, koska olimme niitä yhdessä suunnitelleet. Lähetin version keskustelurungosta heille kommentoitavaksi viikkoa ennen juttutuokioiden pitämistä, mutta en saanut siihen muutostoiveita. Olisin voinut muistuttaa ohjaajia jatkokysymysten tärkeydestä, jolloin asioista saa monipuolisemman kuvan.

Olin arvellut, että keskustelut olisivat luultavasti jossain määrin ohjaajaveitoisia ja jotkut aihepiirit vaikeampia. En odottanut valtavaa puhetulvaa. Havainnoijan osa on vaikea, tässä tapauksessa olisi välillä tehnyt mieli sanoa jotain, minkä avulla tietoa olisi saatu lisää.

9 PALAUTETYÖKALUN ARVIOINTI JA POHDINTA

Tässä luvussa esitän havaintoni juttutuokioista ja arvioin, miten hyvin kehittämäni palautetyökalu toimi sekä osallistujien että ohjaajien kannalta.

Opinnäytetyöni tarkoitus oli kehittää Kettukin ja Vanajaveden Opiston yhteiselle erityistä tukea tarvitsevien aikuisten taideryhmille palautteenkeruutapa. Palautetta haluttiin saada, jotta taideryhmien toimintaa voitaisi kehittää enemmän siinä käyvien toiveiden mukaiseksi ja lisätä heidän osallisuuttaan. Järjestelmällistä palautteenkeruutapaa ei taideryhmissä ollut tähän mennessä käytössä. Muitakin toiveita palautemenetelmän suhteen oli. Tavan piti sopia erityistä tukea tarvitsevien aikuisten käyttöön kyseisissä taideryhmissä ja sen toivottiin olevan helppo sekä nopea toteuttaa käytännössä. Palautteenkeräämisestä ja antamisesta haluttiin tulevan luonteva osa ryhmän toimintaa, joka hyödyttäisi kaikkia osapuolia myös jatkossa.

9.1 Havainnot juttutuokioiden kulusta

Olin varustautunut muutamilla kysymyksillä ja miettinyt asioita, joita havainnoisin ryhmässä juttelu- ja keskustelu- aikana ja jälkeen. Olin enimmäkseen muun ryhmän kanssa, mutta sopivien henkilöiden kohdalla kävisin kurkkaamassa, miten juttelu sujuvat. Kysyin aina haastateltavalta ensin luvan mukaan tulemiseen.

Ensimmäisen ryhmän aikana kävin katsomassa yhden keskustelun. Olimme taidetilan viereisessä Kettukin toiminnanjohtajan toimistossa. Istuin huoneessa taka-alalla, enkä kommentoinut tai puhunut mitään. Juttutuokion sisällön puolesta ei tullut yllätyksiä, samanlaisia asioita olin kuullut keskustelijalta jo kevään haastattelukokeiluissani. Omassa haastattelussani hänen kanssaan oli tullut esille joistain asioista ehkä vieläkin tarkempaa tietoa. Tunnelma oli rento, aivan tavallinen. Hiljaisia hetkiä syntyi, jutustelu oli enimmäkseen kysymysten esittämistä ja vastausten antamista. Samanlaisen ilmiön olin huomannut jo keväällä. Silloin olin antanut vastausten johdattaa enemmän ja tein paljon jatkokysymyksiä esille tulleista asioista. Lomake ehkä jollain tavoin teki asiasta kaavamaisemman. Tämä haastattelu oli ensimmäinen kaikista, joten asia vielä haki muotoaan.

Kysymykseen: ”Mitä haluaisit tehdä taideryhmässä?”, ei ollut ihan helppo vastata ilman vaihtoehtoja. Oli hyödyllistä, että ohjaaja tiesi ryhmäläisistä jotain ennalta. Näin jatkokysymyksiä oli helpompi tehdä. Haastateltava sanoi tuokion jälkeen, että keskustelu oli mennyt hyvin. Kysyin ensin asiaa muodossa ”Miten meni?” Tajusin hetken päästä, että ilmeisesti kysymykseen: ”Miten meni?”, on tapana vastata: ”Hyvin”. Kysyin asiaa myöhemmin myös muodossa: ”Millaista oli keskustella? Muitakin vastauksia keskusteluista tulleilta onneksi tuli, vaikka kysymysmuotoni ei ollut aluksi ihan parhain. ”Ihan kivaa, kerrottiin mitä halutaan ensi syksynä tehdä.” Tämä vastaus kertoi mielestäni siitä, että keskustelun tarkoitus oli hyvin ymmärretty ja juttutuokio oli ajanut tarkoitustaan. ”Ei mitään uutta.” Vastaus oli tyhjentävä ja ehkäpä henkilölle tilanne oli tuttu jostain muusta yhteydestä. ”Mehua ja keksiä”, oli erään lyhytsanaisemman kommentti. Tarjoiluamme,

jonka tarkoitus oli helpottaa jännitystä ja tehdä tuokiosta mukava osallistujille, oli selvästi arvostettu.

Harmittelen nyt, etten itse tehnyt lisäkysymyksiä, miksi oli kivaa, miksi meni hyvin? Onneksi sain vastaukseksi muunkinlaisia lausahduksia, kuten: ”Aika jänniä kysymyksiä!” Jännä- sana oli kuitenkin myönteinen sävyllään, koska sen sanoja kertoi saaneensa uusia ideoita tekemiseensä. Toinen täysin erilainen vastaus oli: ”Vähän hankalia, hyvin meni”. Tämän vastauksen antanut oli ainoa, joka sanoi suoraan, että kysymyksiin vastaaminen ei ollut aivan helppoa. Kysyin keskusteluista tulleilta lisäksi aikaisemmista kokemuksista, olivatko he olleet aikaisemmin vastaavissa keskustelussa. Vastauksissa tuli ilmi kokemusten kirjo, osa ei ollut, oli ollut, oli ehkä ollut. Vastauksista ei voi oikeastaan päätellä kovin paljoa. Ensimmäisen ryhmän keskusteluihin meni kokoontumiskerta kokonaan.

Toisessa ryhmässä oli jännittyneempi tunnelma. Ryhmään oli tullut kaksi uutta jäsentä. Kävin kuulemassa kahta keskustelua. Olisi tärkeää, että paikka on rauhallinen. Sain nähdä, miten rauhattomuus vaikuttaa. Juttutuokioille varattiin erillinen tila, Kettukin toimisto. Toiminnanjohtaja oli siirtynyt siksi aikaa työskentelemään taidetilaan muun taideryhmän luokse. Ensimmäisen seuraamani tuokion aikana ovella käytiin kyselemässä toiminnanjohtajaa, puhelin soi huoneeseen unohtuneessa laukussa ja minua yskitti. Häiriötekijät eivät voineet olla vaikuttamatta keskusteluun. Keskustelu katkeili ja taideryhmäläinen oli kiusaantuneen oloinen. Olisi pitänyt huomata poistaa mahdolliset häiriötekijät huoneesta jo valmiiksi ja laittaa tiedotelappu oveen asiasta. Oma yskänkohtaus olisi ollut hoidettavissa pastilleilla tai vesilasillisella. Kyseiset häiriöt olisivat haitanneet varmasti kenen tahansa keskittymistä aiheeseen. Tällä kertaa ne sattuivat valitettavasti sellaisen henkilön kohdalle, joka olisi tarvinnut hyvin rauhallisen hetken.

Aamupäivän ryhmissä oli tuttu ohjaaja ja vain kaksi uutta ryhmäläistä. Kolmannessa olikin täysin erilainen tilanne. Ohjaaja oli ollut taideryhmän kanssa edellisenä keväänä joitakin kertoja, ja uusia ryhmäläisiä oli jopa kolme. Yksi vanhoista ryhmäläisistä ei ollut pystynyt tulemaan paikalle ollenkaan, kun hänelle oli kerrottu, ettei tavallista ohjaajaa ollutkaan tulossa paikalle. Samasta paikasta tullut ilmaisi helpotuksensa, kun näki minun tulevan paikalle. Hän sanoi jännittäneensä myös ohjaajan vaihdosta.

Uudessa ryhmässä ja uusien ryhmäläisten kannalta onkin järkevää käydä pieni keskustelu aluksi rauhassa kahden kesken. Silloin voi saada aivan erilaista tietoa ihmisestä, kuin ryhmän aikana. Uuteen ryhmään tuleminen on aina jännittävää ja silloin voi olla vaikea ilmaista itseään, jos on arempi ihminen. Uusien ryhmäläisten kanssa keskustelun sisältöön olisi voinut liittää kysymyksiä mahdollisista aikaisemmista taideharrastuksista. Keväällä kyselein ryhmäläisiltä myös siitä, piirtävätkö he kotioloissa. Harrastuneisuuden taso on hyvin erilainen ja tämä vaikuttaa toki ohjaamiseen. Tärkeintä juttutuokioissa on kuitenkin henkilökohtaisuus, rauhallinen hetki ja kohtaaminen.

9.2 Juttutuokioiden toimivuus ja kehitettävät asiat

Opinnäytetyön edetessä kävi ilmi, että kyseessä oleville taideryhmäläisille sopi yksilöllinen ja keskusteluun pohjautuva palautteenantaminen varsin hyvin, vaikka siihen tarvitaan molemminpuolista opettelua. Yhteiset keskustelut eivät olleet nopea, eivätkä vaivatonkaan tapa saada palautetta ja mielipiteitä taideryhmältä. Näiden vaatimusten karsiminen helpotti kuitenkin suuresti koko opinnäytetyön edistymistä.

Keskustelujen pitäminen varmasti hyödyttää kumpaakin osapuolta. Taideryhmäläinen huomaa, että hänen mielipiteistään ollaan kiinnostuneita ja niitä kannattaa kertoa. Ohjaaja voi nähdä taideryhmänsä jäsenistä uusia puolia ja oppia tuntemaan uusia ryhmäläisiä nopeammin. Juttutuokioiden olivat mielestäni taideryhmäläisille tasapuolinen ja arvostava tapa antaa palautetta. Tutun ohjaajan pitämiin juttutuokioihin tultiin mielellään, eikä kukaan kieltäytynyt. Ymmärtämisongelmat eivät estäneet keskusteluja, koska ryhmän omalla ohjaajalla oli kehittyneempi kielikorva vaikeaselkoisemman puheen kuuntelemiseen.

Keskustelurunko oli kuitenkin vain apukeino, mutta miten kaiken saisi käytännössä jatkumaan, jotta juttutuokioiden ei jäisi tähän yhteen kertaan? Palautteenkeräämisessä ei olisi myöskään mitään järkeä, jos sillä ei olisi vaikutusta ryhmän toimintaan. Miten hyvin ohjaajat pystyisivät vastaamaan ryhmäläisiltä esille tulleisiin toiveisiin?

9.3 Taideryhmäläisten toiveet ja toiveista todeksi

Kävin tervehtimässä taideryhmäläisiä syyslukukauden 2015 viimeisillä kerroilla. Otin esille täytetyt keskustelupaperit ja kyselin kaikilta taideryhmäläisiltä, oliko heidän keskusteluissaan esille tulleita asioita tehty tai tapahtunut syksyn aikana. Kaikkein suosituin ryhmäläisten toive oli se, että omia töitä voisi nähdä näyttelyssä. Tämä asia oli toteutumassa, koska jokaisen lukukauden päätteeksi on perinteisesti pidetty näyttely. Omia yksilöllisiä aiheita oli myös maalattu syksyn aikana. Retkien ja näyttelykäyntien kohdalla oli toisin, sillä niissä ei oltu käyty. Erilaisista tekniikoista savitöiden tekemistä oli toivottu useammassa keskustelussa, mutta niitä ei kuitenkaan oltu tehty syksyn aikana.

Näistä tuloksista tein päätelmän, että taideryhmän ohjaajat voisivat hyötyä avustajasta ryhmissään. Päätin itse lähteä taideryhmän mukaan kevätlukukaudelle 2016. Ryhmissä tehtiinkin useita keramiikkatöitä kevään aikana. Myös uusia juttutuokioita pidettiin kevään lopulla, tällä kerralla edellisiin keskusteluihin perustuen. Toteutus oli kevyempi ja syksyn lomakkeen asioita käytiin läpi niissä olleiden vastausten perusteella. Kevään töitä katseltiin samalla läpi. Ihan kaikkien kanssa keskusteluja ei kuitenkaan ehditty käydä, mutta syksyllä 2016 niitä on tarkoitus jatkaa.

9.4 Ohjaajien ajatuksia

Kysyin vielä taideryhmän ohjaajilta kevään loppuun mielipiteitä kirjallisesti juttutuokioiden merkityksestä. (Liite 3) Sain vastauksia kummaltakin ohjaajalta. Ensimmäisen vastaajan mukaan kokemukset keskusteluista olivat hyviä ja ne olivat rohkaisseet ilmaiseman mielipiteitä ja toiveita myös myöhemmin taideryhmässä. Hänen mielestään taideryhmäläiset olivat arvostaneet omaa rauhallista aikaa ohjaajansa kanssa. Ohjausten lomassa vastaavia keskusteluja tekisi mielellään, mikäli siihen olisi enemmän aikaa. Toisen vastaajan mielestä keskustelurunko voisi olla avuksi erityisesti silloin, jos ryhmän aikana tapahtuva tavallinen ajatustenvaihto ei riitä. Hänen mukaansa erilliset juttutuokiot eivät olleet täysin välttämättömiä, jos taideryhmäläisellä on selkeä näkemys siitä, mitä haluaa tehdä ja keskusteluyhteys on hyvä.

Sopivista kysymyksistä sain vähiten kommentteja. Selkeät ja yksinkertaiset kysymykset toimivat ensimmäisen vastaajan mielestä parhaiten tämän taideryhmän kanssa. Konkreettisuus ja vertailu vaikkapa aikaisempiin töihin helpottavat mielipiteiden muodostamista. Vaikeista kysymyksistä hän ei osannut sanoa mitään erityistä, toisaalta jotkut kysymykset sopivat toisille ja toiset eivät. Käytännöistä sain parannusehdotuksia, kuten siitä milloin ja miten juttutuokioita olisi hyvä järjestää. Toinen vastaajista oli sitä mieltä, että taideryhmän aloituskerta ei ollut paras mahdollinen juttutuokioiden alku. Hänen mukaansa myöhempi ajankohta voisi toimia paremmin. Silloin olisi jo tutumpi kaikkien ryhmäläisten kanssa, mikä tietenkin korostuu entisestään, jos joukossa on useita uusia osallistujia. Juttutuokioita olisi myös hyvä pitää pienemmissä erissä, eikä kaikkia yhdellä kerralla.

Kysyessäni siitä, oliko juttutuokioiden avulla ollut hyötyä oman työn suunnittelussa, sain vastaukseksi kahtalaisia ajatuksia. Hyötyä oli ollut, mutta erilaisien toiveiden saaminen taideryhmäläisiltä aiheutti myös paineita, koska niistä tuli tunne, että kaikkea olisi pitänyt toteuttaa heti. Toisen vastaajan mielestä keskusteluista oli hyötyä siinä mielessä, että niissä esille tulleita toiveita tekniikoista ja aiheista oli helppo sisällyttää taideryhmän toimintaan. Joidenkin taideryhmäläisten innostus tekemiseen saattoi tästä syystä myös lisääntyä. Ryhmäläisellä saattoi tosin herätä tyytymättömyyttä ohjaaja kohtaan, jos uusi kokeiltu tekniikka ei toiminut toivojansa ajatusten mukaan.

Juttutuokioiden avulla oli myös herättäneet ajattelemaan omaa työtä ja sen kehittämistä. Toinen vastaajista on huomannut, että ohjattavat ovat tottuneet tietynlaiseen tekemiseen, mutta heitä voi kuitenkin haastaa kokeilemaan myös muuta. Samalla joutuu itsekin miettimään asioita uudella tavalla. Koska kokemukset olivat pääosin hyviä, ohjaajat aikovat jatkaa juttutuokioiden järjestämistä jatkossa, kumpikin tavallaan. Toisen vastaajan mielestä olisi hyvä saada keskusteluihin mukaan välillä myös taideryhmäläisten huoltajia ja kotijoukkoja. Heidän kanssaan voisi keskustella esimerkiksi siitä, miten tärkeitä teokset ovat niiden tekijöille.

Ensimmäisellä kokeilukerralla lähes kaikki juttutuokiot käytiin yhden päivän aikana. Tämä ei ollut varmastikaan paras tapa. Päivästä saattoi tulla väsyttävä ohjaajalle, vaikka aikaa säästyikin. Olisi ollut parempi tehdä keskusteluja vain muutamia yhden kerran aikana. Tällaisen kommentin sain myös toiselta taideryhmän ohjaajalta. Näin kysymysten toimivuutta olisi voitu paremmin pohtia heti juttutuokioiden jälkeen ja parannella seuraavia kertoja ajatellen. Tosin nyt kaikki keskustelijat olivat samalla viivalla.

Ohjaajien vastaukset vahvistivat ajatustani siitä, että juttutuokioilla voisi olla sijansa taideryhmässä ja niistä on hyötyä kaikille osapuolille. Palautteen antamiseen voi myös harjaantua ja rohkaistua, kun sitä tekee enemmän. On tärkeää, että toiveilla ja mielipiteillä on merkitystä. Niiden toteuttaminen mahdollisuuksien rajoissa on tärkeää, jotta motivaatio palautteenantamiseen säilyy. Kysely vahvisti ajatusta lisää siitä, että taideryhmäläiset ja heidän ohjaajansa hyötyisivät, jos ryhmään saataisi avustaja ainakin osaksi aikaa. Silloin mahdollisuudet kaikkien ryhmäläisten kohtaamiseen vielä yksilöllisemmin paranisivat.

9.5 Päätelmiä keskustelurungon toimivuudesta

Keskustelurungon toimivuudesta voi esittää muutamia asioita, jotka liittyvät siihen miten paljon joihinkin kysymyksiin on vastattu. Alussa olevat kysymykset, joissa kysyttiin mitkä asiat taideryhmässä ovat mieluisia ja mitä haluaisi tehdä tulevana syksynä ovat saaneet eniten vastauksia. Voisi olettaa, että niissä on ollut sopivia kysymysmuotoja ja ne ovat aiheeltaan helpoimmasta päästä. Vähiten vastauksia on ollut lopussa, jossa voi vielä kertoa jotain, mitä on jäänyt mielen päälle. Luultavasti kaikki tärkeät asiat oli saatu puhuttua jo aikaisemmissa kohdissa. Kysymykset joissa tiedustellaan haaveista ja kiinnostuksen kohteista ovat saaneet vastauksia, mutta eivät kaikilta ryhmäläisiltä. Joillakin heistä aihe on tosin ollut selvästi hyvin tärkeä. Näyttelyihin ja kilpailuihin osallistuminen, sekä taideryhmäläisten tekemien kuvien käyttäminen tuotteissa on ollut selkeä kysymys, johon kaikki ovat vastanneet.

Keskustelurungon kanssa on muistettava, että sitä ei kannata enää juuri samanlaisena käyttää. Aiheet voivat olla samankaltaiset, mutta ne voidaan niivoa jo koettuun ja käyttää aiemmin tulleita asioita avuksi. Jokaisen osallistujan keskustelu voi parhaimmillaan olla jatkumoa siitä, mihin se on jäänyt ja mitä sen jälkeen on tapahtunut. Edellisen kerran muistinpanot voivat olla tässä apuna. Muistin virkistäjänä voi olla taideryhmäläisen viimeisimpiä teoksia, joita hän on tehnyt. Niistä on helppo keskustella ja miettiä yhdessä millaisia asioita jatkossa voisi tehdä lisää. Yhdessä voidaan myös miettiä, mitä työtä on ollut mieluista tehdä ja miksi näin on. Samalla voi löytää helpommin myös asioita, jotka eivät ole niin mieleisiä. Edellisellä kerralla sellaisista asioista ei ollut kysymyksiä lainkaan. Keskustelun teemoina voisi olla kertaus kuluneeseen kauteen, mitä siitä on jäänyt mieleen ja sen pohjalta suunnitella hiukan tulevaa. Tilanne on luonnollisesti toinen, jos taide-ryhmään tulee uusi henkilö. Tällöin olisi hyvä pitää juttutuokio, jossa voisi taustoittaa uuden taideryhmän jäsenen aikaisempaa kokemusta ja kiinnostusta.

Miten sitten saada taideryhmältä korjaavaa palautetta? Näissä taideryhmissä huonot päivät on helppo nähdä ja kuulla. Jos joku asia harmittaa, se tuodaan esille juuri silloin, kun asia tapahtuu. Uskoisin, että kriittisiin äänenpainoihin päästään myös harjoittelemalla. Olen huomannut, että jos joidenkin taideryhmän henkilöiden kanssa käsitellään paljon hyvin ikäviä asioita, he voivat jäädä niihin liikaa jumiin. Siksi niitä ei erityisesti ensimmäisessä juttutuokiossa käsitelty. Mikäli ilmapiiri on avoin ja keskustelevalta, hankaliakin asioita voi avoimemmin tuoda esille. Niiden sanominen ei loukkaa ketään, eikä niistä koidu kertojalle seuraamuksia.

Mielestäni on hyvä, että juttutuokioiden kirjoitettiin esille tulevia asioita ylös. Muistiinpanojen avulla sanoitetaan tavoitteita ja ne tulevat todemmiksi. Kukaan ei voi muistaa kaikkea ja aina. Onkin hyvä tästä syystä välillä tutkailla, mitä oli aikaisemmin puhuttu. Toinen tärkeä asia on se, että keskustelu toiveista ja mielipiteistä taideryhmissä jatkuu. Olipa tapa sitten millainen hyvänsä. Toiveita ja ajatuksia on myös mielekkäämpää esittää, jos niihin saa vastakaikua. Kannattaa kertoa aina, kun taideryhmässä tehdään jotain sellaista, mikä on lähtenyt erityisesti jonkun ryhmäläisen ideasta.

10 POHDINTA

Jos jokin asia epäilyttää, siinä on syynsä. Ajattelin etukäteen, että palautteen saaminen voi tältä kohderyhmältä ja näiltä taideryhmäläisiltä olla vaikeaa. Mutta mitä tapahtuikaan? Ei pitäisi nähdä liikaa vaikeuksia vaan keskittyä mahdollisuuksiin. Tärkeä käänne oli ymmärtää, että katse on käännettävä kuhunkin taideryhmäläiseen erikseen. Jokaiselta ryhmäläiseltä on kysyttävä henkilökohtaisesti ja paneutuen, mitä hän toivoo ja mitä tavoittelee.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta tässä erityistä tukea tarvitsevien taiteentekijöiden ryhmässä. Miten voin tietää, onnistuiko se? Mielestäni mahdollisuutta vaikuttaa ryhmän toimintaan helpotettiin. Osallisuus on tunne, jonka eräänä rakennusaineena vaikutusmahdollisuus on, joten siihen asti ainakin tässä opinnäytetyössä päästiin. Sain kokea ainakin itse yhteisöllisyyttä taideryhmien parissa.

Tärkein moottorini opinnäytetyön tekemisen aikana olivat ihanat taideryhmän ihmiset ja Kettukin väen vahva tuki. Oli hienoa tehdä ja suunnitella juttutuokioita yhdessä heidän kanssaan ja huomata, että toimintatapa alkoi vähitellen muotoutua käyttäjiensä näköiseksi. Sain tukea myös ryhmästä. Eräs taideryhmän jäsenistä on muistanut kysyä säännöllisesti matkan varrella, onko opinnäytetyöni valmis ja olenko jo valmistunut. Hänen kiinnostuksensa asiaa kohtaan on antanut minulle voimia saada tätä raporttia eteenpäin, muistuttaen kenelle tätä työtä on oikeasti tehty.

Mielestäni taiteen tekemisen ilo ja hienous tulee siitä, että kuka tahansa voi löytää oman erityislaatuisen tavan ilmaista taiteen avulla itseään. Silloin voi olla ylpeä siitä, että osaa ja saa nauttia tekemisestä. Erityistä tukea tarvitsevilla ihmisillä voi olla arkuutta tarttua itselle uusiin asioihin. Kun uskaltaa kokeilla ja huomaa, että pelko oli turhaa, rohkeus voi lisääntyä myös muissa

asioissa elämässä. Olen nähnyt näissä taideryhmissä, miten oma tyyli tehdä taidetta voi löytyä yllättäen. On todella hienoa nähdä, miten ilo syttyy silloin tekijän olemukseen.

Opinnäytetyön tekemisen aikana olen oppinut taideryhmältä ja sen erityisiltä ihmisiltä paljon. Vaikka puhuisi samaa kieltä, ei voi koskaan tietää miten se kuullaan. Kun tiedät mitä haluat sanoa, osaat valita sanasi niin, että sinua ymmärretään paremmin. Ainakin se mahdollisuus on olemassa.

Haluaisin olla selkeämpi,
rauhottua kuulemaan ajatukseni.
Ja ojentaa ne sinulle.
Olla kärsivällisempi,
jos en heti ymmärrä sinua.
Haluaisin kehdata kysyä kymmenettä kertaa,
kun emme tavoita toisiamme.
Silloin voisimme rakentaa yhdessä siltoja,
joilla rynnistää haaveet.

S.J.

LÄHTEET

- Eskola, E. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino. Jyväskylä: Gummerus.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. Osin uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Jelli Järjestötietopalvelu. n.d. Osallisuus. Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry. Viitattu 11.4.2016. <http://www.jelli.fi/osallisuus/osallisuusaineisto/osaallisuus-sanasto/>
- Kartio, J. 2009. Kohti selkokielistä vuorovaikutusta. Miten puhua selkokieltä? Teoksessa Kartio, J.(toim.) Selkokieli ja vuorovaikutus. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opik. 8–24
- Kettuki. Kansainvälinen yhteistyö. n.d. Kettuki ry. Verkosto. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/verkosto/kansainvaellinen-yhteistyoe>
- Kettuki ry. n.d. Strategia ja toimintatapa. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/kettuki-ry/toimintatapa>
- Kettuki. Taidekurssit. n.d. Kettuki ry. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/taidetoiminta/taidekurssit>
- Kettuki. Toimintakertomus 2005. Kettuki ry. Toimintakertomukset. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/uploads/files/toimintakertomus05.pdf>
- Kettuki. Toimintakertomus 2006. Kettuki ry. Toimintakertomukset. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/uploads/files/toimintakertomus06.pdf>
- Kettuki. Toimintakertomus 2010. Kettuki ry. Toimintakertomukset. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/uploads/files/toimintakertomus%202010.pdf>
- Kettuki. Vuoden taiteilijat. n.d. Kettuki ry. Taidetoiminta. Viitattu 15.3.2013. <http://kettuki.fi/taidetoiminta/vuoden-taiteilijat>
- Kettuki. Verkostoseminaarit. n.d. Kettuki ry. Viitattu 15.3.2016. <http://kettuki.fi/verkosto/verkototapaamiset>
- Kupias, P., Peltola, R. & Saloranta, P. 2011. Onnistu palautteessa. Juva: WSOY.
- Leskelä, L. & Virtanen, H. 2006. Selkokielen ABC. Teoksessa Leskelä, L. & Virtanen, H. (toim.) Toisin sanoen. Selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opik. 7–14

Leskelä, L. 2006. Häirittekö mää täs ny teiän keskusteluu? Selkokieli ja vuorovaikutus. Teoksessa Leskelä, L. & Virtanen, H. (toim.) Toisin sanoen. Selkokielen teoriaa ja käytäntöä. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opik. 52–57

Leskelä, L. 2009. Kohti selkokielistä vuorovaikutusta. Selkokieli kahdenkeskisissä keskusteluissa. Teoksessa, Kartio, J. (toim.) Selkokieli ja vuorovaikutus. Helsinki: Oppimateriaalikeskus Opik. 25–43.

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Sosiaalipedagogisen osallisuuskäsityksen hahmottelua. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja. Vuosikirja 2013. Vol. 14. Viitattu 13.4.2016. <http://www2.uef.fi/documents/1381035/2330652/NivalaRyyänen2013>.

Mustajärvi, A. 2014. Kehitysvammaisten henkilöiden osallisuuden kokemuksia työssä sekä kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnoissa. Hämeen Ammatikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Viitattu 25.3. 2016. https://theseus.fi/bitstream/handle/10024/76487/Mustajarvi_Anukka.pdf?sequence=1

Saaranen- Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 10.5.206. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_1.html

Sosiaalihuoltolaki. 1301/2014. 30.12.2014. Finlex. Viitattu 30.5.2016. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301#Pidp2591056>

Valpola, A. 2000. Kehityskeskustelun mahdollisuudet. Helsinki: WSOY.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Vehmas, S. 2005. Vammaisuus. Johdatus historiaan, teoriaan ja etiikkaan. Helsinki: Gaudeamus Kirja

Verner. 2016. Kehitysvammaisuus. Verner.net. Viitattu 21.3.2016. <http://verneri.net/yleis/kehitysvammaisuus>

Verner. 2016. Kehitysvammaisuus. Mitä kehitysvammaisuus on? Verner.net. 2016. Viitattu 21.3.2016. <http://verneri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on>

Ylikoski, P. 1994. Sata vuotta kehitysvammahuollon arkea. Porvoo: WSOY

Kirje taideryhmäläisille ja heidän huoltajilleen

24.3.2015 Hämeenlinnassa

Terveisiä Kettukista!

Kettukissa halutaan kehittää taidekursseja. Parhaiten se onnistuu kysymällä kurssilaisilta itseltään, mitä he haluavat. Kevään aikana mietimme, miten ja minkälainen kysely jatkossa suoritetaan. Mietinnässä apuna on Sinikka Järvelä. Sinikan viesti on alla.

Sinikka Järvelän tutkimus on osa Kettukin kehittämistyötä. Keräämme suostumuksen tutkimuksen tekoon jokaiselta taidekurssilaiselta. Mikäli tukijoukoilla kotona on kysytävää tai haluatte, että henkilö ei osallistu tutkimukseen, olettehan yhteydessä.

Ystävällisin terveisin, Kettukin toiminnanjohtaja /sähköpostiosoite/puhelinnumero

Hei!

20.3.2015

Olen Sinikka Järvelä ja opiskelen ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa Hämeen ammattikorkeakoulussa. Aion tehdä opinnäytetyön Kettuki ry:lle ja aloittelen sitä tämän kevään aikana. Tarkoitukseni on etsiä keinoja, joiden avulla voisi kehittää erityisryhmien osallisuutta Kettuki ry:n taideryhmissä. Taideryhmäläisten mielipiteet olisi tärkeää saada paremmin kuuluville, jotta toimintaa olisi helpompi suunnitella heitä paremmin tukevaksi.

Vierailemalla taideryhmissä vielä loppukevään aikana yritän selvittää, miten tämä onnistuisi helpoimmalla tavalla. Keskustelut ja havainnointi ovat keinoni, joilla asiaa lähestyn. Samalla Kettuki ry saa tärkeää tietoa siitä, mitä taideryhmäläiset toiminnasta ajattelevat. Käsittelen saatuja tietoja raportissani yleisellä tasolla ja niin, ettei osallistujia voi niistä tunnistaa.

Mikäli opinnäytetyöstäni heräsi jonkinlaisia kysymyksiä, minuun voi ottaa yhteyttä!

Keväisin terveisin,

Sinikka Järvelä
sähköpostiosoite / puhelinnumero

Keskustelurunko

Liite2

Juttutuokio 8.9. 2015

Keskustelijat

Mikä sinusta on paras asia taideryhmässä käymisessä?
Mistä asioista pidät taideryhmässä?
Mitä tykkäät tehdä taideryhmässä?

Mitä haluat tehdä taideryhmässä tänä syksynä?
Mitä haluat tehdä enemmän taideryhmässä?
Mitä haluat oppia lisää?

Millaisia haaveita sinulla on?
Millaiset asiat kiinnostavat sinua?

Aika jänniä kysymyksiä! Palautetyökalun kehittäminen erityistä tukea tarvitsevien taide-ryhmässä

Juttutuokio 8.9.2015

Keskustelijat

Voisiko sinun piirtämää tai maalaamaa kuvaa käyttää jossain Kettukin tuotteessa?

(Samalla esitellään tuotteita, joissa on Kettukilaisten tekemiä kuvia, esim. tarjotin, kortti, kassi)

Haluatko töitäsi mukaan näyttelyihin ja kilpailuihin?

Onko sinulla joku asia, mistä haluaisit vielä jutella?

Kysymykset taideryhmien ohjaajille

Liite 3

Millainen kokemus kehityskeskusteluiden ja/tai juttutuokioiden pitäminen oli?

Millaiset kysymykset toimivat hyvin?

Oliko joku aihepiiri/kysymys keskustelijoille vaikea?

Oliko keskusteluista apua työsi suunnittelussa?

Aiotko jatkaa keskusteluiden järjestämistä jatkossa?

Miten niitä voisi kehittää, tai olisiko joku muu tapa parempi?